

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**ODLOČANJE PO PROSTEM PREUDARKU V
UPRAVNOPRAVNIH NOTRANJIH ZADEVAH**

Dunja Praznik

Ljubljana, marec 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**ODLOČANJE PO PROSTEM PREUDARKU V UPRAVNOPRAVNIH
NOTRANJIH ZADEVAH**

Kandidatka:	Dunja Praznik
Vpisna številka:	04023514
Študijski program:	visokošolski študijski program Javna uprava
Mentor:	viš. pred. mag. Slavko Debelak

Ljubljana, marec 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Dunja Praznik, študentka visokošolskega strokovnega programa Javna uprava, z vpisno številko 04023514, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Odločanje po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: prof. slov. Senja Školc-Sušnik

Ljubljana, marec 2011

Podpis avtorice: Dunja Praznik

POVZETEK

Diplomsko delo vsebuje predstavitev pojma odločanje po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah oziroma odločanje na podlagi diskrecijske pravice. Upravni organi se v svojih odločbah sklicujejo na načelo prostega preudarka ali na diskrecijsko pravico, podlago za takšno odločanje imajo v zakonu, toda ne navajajo nobenih pravno pomembnih dejstev in okoliščin, s katerimi bi v konkretnih primerih v upravnih postopkih prosti preudarek podrobno obrazložili. Taka obrazložitev pri prostem preudarku torej ne zadošča, pač pa navedba vseh relevantnih okoliščin in pravno pomembnih dejstev, ki tak preudarek utemeljijo oziroma narekujejo. Odločanje po prostem preudarku ni enostavno, ampak je zelo odgovorno, saj pravilno odločanje zahteva od upravnega organa veliko mero izkušenj, ki so seveda odvisne od strokovne usposobljenosti ter prakse posameznih uradnikov, saj mora določeno problematiko uradna oseba podrobno poznati. Odločanje po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah bom predstavila na področjih kot so: sprejem v državljanstvo Republike Slovenije, tujci, mednarodna zaščita (azil), nadzor državne meje, posedovanje orožja.

Ključne besede: prosti preudarek, diskrecijska pravica, državljanstvo, tujci, azil, mednarodna zaščita, nadzor državne meje, orožje.

SUMMARY

DISCRETION IN THE INTERNAL MATTERS OF ADMINISTRATIVE

Diploma contains a presentation of the concept of discretion in the internal matters of administrative or decision-making at its discretion. The authorities in their decision refers to the principle of freedom of appreciation or discretion, the basis for such decisions is the law, but without providing legally relevant facts and circumstances which would, in practical cases in the discretion of the administrative procedures explain. Such an explanation in its discretion, therefore, is not sufficient, but the reference of all relevant circumstances and the rule of the relevant facts that justify such consideration or dictate. Discretion is not easy, but it is very responsible, because the right decisions require a great deal of administrative's experience that will of course depend on the professional skills and practices of individual officers, because the issues set out detailed knowledge of the officer. Discretion of administrative matters I will present in areas such as nationality, foreigners, international protection (asylum), border control, possession of weapons.

Keywords: discretion, nationality, foreigners, international protection (asylum), border control, weapon.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	i
POVZETEK	ii
SUMMARY DISCRETION IN THE INTERNAL MATTERS OF ADMINISTRATIVE.....	iii
1 UVOD	1
2 PROSTI PREUDAREK ALI DISKRECIJSKA PRAVICA.....	3
2.1 OPREDELITEV POJMA – DISKRECIJA	3
2.2 TERMINOLOŠKA OPREDELITEV POJMA.....	3
2.3 DOKTRINA PROSTEGA PREUDARKA V NACIONALNIH ZAKONODAJAH	4
2.4 ODLOČANJE PO PROSTEM PREUDARKU NA PODROČJU UPRAVNOPRAVNIH NOTRANJIH ZADEV.....	4
2.4.1 KAJ NE MORE BITI PREDMET ODLOČANJA PO PROSTEM PREUDARKU?.....	5
2.5 DELOVANJE UPRAVNIH ORGANOV	5
2.5.1 ORGANIZACIJA IN DELO UPRAVE.....	5
2.5.2 USKLAJENOST PRAVNIH AKTOV	6
2.6 DOLOČBA ZAKONA O SPLOŠNEM UPRAVNEM POSTOPKU	6
2.6.1 NAČELO ZAKONITOSTI – 6. ČLEN	6
2.6.1.1 Formalna zakonitost.....	7
2.6.1.2 Materialna zakonitost	7
2.6.2 DISJUNKTIVNA PRAVNA NORMA	8
2.6.3 PREKORAČITEV OBLASTI.....	8
2.6.3.1 Pravna sredstva za zaščito pravic posameznika.....	8
2.7 IZJEME OD NAČELA ZAKONITOSTI.....	8
2.8 PRAVICA DO PROSTEGA PREUDARKA.....	9
2.9 LOČEVANJE NAČELA PROSTE PRESOJE DOKAZOV OD ODLOČANJA PO PROSTEM PREUDARKU.....	9
2.9.1 PROSTA PRESOJA DOKAZOV.....	10
3 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE.....	11
3.1 UVOD.....	11
3.2 POMEN DRŽAVLJANSTVA	11
3.3 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE	14
3.3.1 PO RODU	14
3.3.2 Z ROJSTVOM NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE	15
3.3.3 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA Z NATURALIZACIJO	16
3.3.3.1 Redna naturalizacija	16
3.3.3.2 Izredna naturalizacija	17
3.3.4 PO MEDNARODNI POGODBI	17
3.4 POSTOPEK PRIDOBITVE DRŽAVLJANSTVA	17
3.4.1 REDNA NATURALIZACIJA.....	17
3.4.2 POPOLNOST VLOGE IN OPREDELITEV PRAVNE PODLAGE	18
3.4.2.1 Formalna popolnost vloge.....	18
3.4.2.2 Materialna popolnost vloge	18
3.5 LISTINE	19

3.5.1 PRIDOBITEV PODATKOV IZ URADNIH EVIDENC DRUGIH DRŽAVNIH ORGANOV.....	19
3.5.2 IZPOLNJEVANJE POGOJEV	20
3.6 PROSTI PREUDAREK.....	20
3.6.1 10. ČLEN ZDRS	20
3.6.2 12. ČLEN ZDRS	24
3.7 PROBLEMATIKA PRI VODENJU POSTOPKOV.....	25
3.7.1 ODPUST IZ DRŽAVLJANSTVA RS	25
3.7.2 PREKINITEV DEJANSKEGA ŽIVLJENJA.....	26
3.7.3 DEVETI ODSTAVEK 12. ČLENA ZDRS	27
3.8 PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA	28
3.8.1 PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA Z ODVZEMOM (26. ČLEN ZDRS)	28
3.9 SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE	29
4 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O TUJCIH	31
4.1 TUJSKO PRAVO	31
4.1.1 OPREDELITEV POJMA.....	31
4.2 PROSTI PREUDAREK.....	31
5 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O MEDNARODNI ZAŠČITI (AZIL)	33
5.1 SPLOŠNA OPREDELITEV POJMOV	33
5.1.1 AZIL.....	33
5.1.2 MEDNARODNA ZAŠČITA	33
5.2 PROSTI PREUDAREK.....	33
5.2.1 OMEJITEV GIBANJA	34
5.2.2 RAZSELITEV IZVEN AZILNEGA DOMA	34
6 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O NADZORU DRŽAVNE MEJE	35
6.1 DRŽAVNA MEJA.....	35
6.1.1 MEJNI PREHOD.....	35
6.2 NADZOR DRŽAVNE MEJE.....	35
6.2.1 PRAVNA PODLAGA S PODROČJA VAROVANJA IN NADZORA DRŽAVNE MEJE .	35
6.3 PROSTI PREUDAREK.....	36
6.3.1 PRESTOP DRŽAVNE MEJE IN MEJNI PREHOD	36
6.3.2 MEJNA KONTROLA	37
6.3.3 KONTROLA POTNIKOV, PREVOZNEGA SREDSTVA IN KONTROLA STVARI	37
6.3.4 ZADRŽANJE OSEBE	38
6.3.5 IZRAVNALNI UKREPI	38
6.3.6 ZAČASNA PONOVDNA UVEDBA NADZORA NA NOTRANJIH MEJAH.....	38
6.4 POLICIJSKA POOBLASTILA PRI NADZORU DRŽAVNE MEJE PO ZAKONU O POLICIJI (ZPOL-UPB7).....	39
7 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O OROŽJU.....	42
7.1 OPREDELITEV POJMA.....	42
7.2 POGOJI ZA IZDAJO OROŽNE LISTINE	42
7.3 ODVZEM OROŽJA IN OROŽNIH LISTIN	43
8 ZAKLJUČEK	44
LITERATURA	45

PRAVNI VIRI	46
INTERNETNI VIRI.....	46
PRILOGE.....	47

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vloga za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije z naturalizacijo	47
Priloga 2: Odločba o sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije (nacionalni interes)..	52
Priloga 3: Odločba o odvzemu dovoljenja za posest orožja	55

1 UVOD

V slovenski ustavi 120. člen določa, da upravni organi svoje delo opravljajo samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov (Ustava Republike Slovenije, Ur. l. RS, št. 33/91). Pri upravnih stvareh, kjer zakonodajalec z zakonom v naprej ne predvidi vseh možnih dejanskih položajev, ki nastanejo na določenem upravnem področju, uporablja v zakonskih določilih nedoločne pravne pojme in določi pooblastilo za odločanje po prostem preudarku. Zakonodajalec s tem določilom pooblasti upravni organ, da na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja uporabi pravno normo, ne da mu veljavni pravni red vnaprej določi vsebino konkretne odločitve.

Uprava je pri svojem delovanju kolikor se le da svobodna, hkrati pa ima širok spekter pooblastil. Ideja o sodnem nadzoru delovanja uprave je vzniknila v anglosaškem pravnem sistemu. Eden izmed prvih danih primerov sodnega nadzora nad upravo je Rooker's case iz leta 1598, kjer je bil namen sodnega nadzora preprečitev zlorabe ali prekoračitev danih pooblastil.

Drugačna situacija se je odvijala na kontinentalnem delu Evrope, kar se je seveda odražalo na pravnem področju. V času absolutistične monarhije je bil značilen velik obseg neomejene diskrecijske pravice in s tem tudi zelo svobodno delovanje uprave. V tem primeru govorimo o policijski državi, kjer je težišče odločanja na upravi, katerih odločitve niso podvržene nikakršnemu pravnemu nadzoru. Torej takšna uprava deluje v skladu z državnim interesom, vendar pa njegovo vsebino določa zgolj ona sama.

V času meščanskih revolucij je delovanje uprave prešlo v drugo skrajno smer. Takrat se pojavijo ideje o popolnosti zakonodajalca. Zakonodajalec naj bi kar v naprej predvidel vse konkretne primere in situacije, s čimer bi izključil možnost zlorab, tako pa tudi potrebo po diskrecijskem odločanju. Takšno odločanje pa je praktično nemogoče, saj mora zakonodajalec upoštevati vse večje število situacij in stvari, ki so posledica nenehnih sprememb na političnem, ekonomskem, socialnem področju ter na ostalih področjih.

Danes se vprašanja o nadzoru upravnega delovanja gibajo v povsem drugi smeri, upošteva se načelo zakonitosti, saj to načelo predstavlja vrhovno načelo vsake pravne države.

Diplomsko delo, z naslovom Odločanje po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah, bom v večji meri predstavila na primeru sprejema v državljanstvo Republike Slovenije ter še na drugih upravnopravnih področjih (tujci, mednarodna zaščita – azil, nadzor državne meje, orožje).

Namen pisanja diplomske naloge je proučiti literaturo v okviru prostega preudarka. Pri predstavitvi teme Odločanje po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah bom uporabila strokovne knjige in članke, ki podajajo razlago opisane tematike, razlage zakonov ter zakonske predpise oziroma zakone, v katerih je podlaga odločanje po prostem preudarku. Na vpogled bom vzela tudi strokovne revije ter literaturo, ki je dostopna na svetovnem spletu.

Pri pisanju in formuliranju diplomskega dela sem uporabila naslednje znanstvene metode dela:

- Deskriptivno metodo ali deskripcijo, s katero bom predstavila tematiko naloge, metodo študija ustrezne literature v zvezi z aktualno zakonodajo.
- Analitično in primerjalno metodo, kateri bom uporabila pri ugotovitvah in zaključevanju.
- Metodo sinteze, kjer bom strnila ugotovitve v zvezi s sprejemom v državljanstvo RS ter v ostalih upravnopravnih zadevah, kjer je dovoljena uporaba prostega preudarka v skladu z načelom zakonitosti.

Diplomska naloga je sestavljena iz osmih poglavij. V prvem delu je predstavljeno izhodišče diplomske naloge, namen in cilji, metode dela ter struktura diplomskega dela.

Drugi del diplomske naloge opisuje opredelitev pojma prostega preudarka oziroma diskrecijske pravice, terminološko opredelitev pojma ter doktrino prostega preudarka v nacionalnih zakonodajah. Nadalje sem opredelila, kaj je predmet diskrecijskega odločanja in kaj ne more biti predmet diskrecijskega odločanja. Delovanje upravnih organov je opredeljeno že v sami Ustavi Republike Slovenije. Organizacija in delo uprave urejajo zakoni ter podzakonski predpisi. Bistvo predstavlja uporaba načela zakonitosti, saj zagotavlja neposredno vezanost uprave na ustavo in zakon.

Tretji del diplomske naloge predstavlja pridobitev državljanstva Republike Slovenije. Kot vir bom uporabila Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 24/2007; ZDRS-UPB2) ter tudi ostalo publikacijo. Obravnavan primer se je v praksi pogosto uporabljal pri nas tudi v preteklosti, ko se je Republika Slovenija osamosvojila. S tem zakonom daje država možnost tudi drugim prebivalcem Republike Slovenije, da postanejo njeni državljani, če to želijo. Za pridobitev državljanstva pa morajo prosilci izpolnjevati določene pogoje, ki jih določa zakon. Državljanom pa niso zagotovljene le pravice, temveč se jim hkrati nalagajo tudi dolžnosti. Državljanstvo je praviloma celovit odnos med posameznikom in državo, ki ne zagotavlja samo pravic, temveč tudi učinkovito izvajanje oblasti nad državljani.

Od četrtega do sedmega poglavja so predstavljena ostala upravnopravna področja, kjer se tudi uporablja prosti preudarek oz. diskrecijska pravica, to je na področju bivanja tujcev v Republiki Sloveniji, mednarodne zaščite oz. azila, nadzora državne meje ter orožja. Nastale so tudi spremembe, ki jih je prinesla nova zakonodaja.

Zadnje, osmo poglavje je namenjeno zaključku in ugotovitvam.

2 PROSTI PREUDAREK ALI DISKRECIJSKA PRAVICA

2.1 OPREDELITEV POJMA – DISKRECIJA

Besedni izraz diskrecija izhaja iz latinske besede »discretio«, kar pomeni premišljeno razločevanje.

Slovar tujk podaja naslednje opredelitve:

- Diskrecija – razsodno ravnanje; preudarnost, razsodnost, uvidevnost (do soljudi); obzirnost; molčečnost (glede zaupnih skrivnosti); prizanesljivost;
- Diskrecijska pravica – pravica upravnega organa, odločati ali ukrepati po svoji presoji;
- Diskrecionarnost – pooblastilo sodnika ali oblasti, da ravna po lastni, osebni presoji (Verbinc, 1997, str. 151).

Posebno mesto v pravnem redu zavzemajo tiste, v bistvu samo navidezne alternativne norme, ki so pravna podlaga tako imenovani pravici prostega preudarka, ki jo imenujemo tudi diskrecijsko pravico ali diskrecijsko oblast. Takšna pravica sodi najbolj pogosto v pristojnost upravnih organov, izvršujočih javno oblast. Te norme torej dajejo tem organom v mejah njihovih stvarnih pristojnosti pooblastilo, da lahko izbirajo med dvema ali več alternativami, ko odločajo o zadevah iz svoje pristojnosti. Tako imajo na primer organi državne uprave, pristojni za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije ali izdajanje orožnih listov, pravico, da izdajo določeno dovoljenje ali da izdajo takega dovoljenja odbijejo. To pomeni, da so pooblaščen, da v danem primeru sami določijo normo svojega ravnanja. Diskrecijska pravica se uporablja takrat, ko zakonodajalec ni predpisal natančno določenega načina postopanja v konkretni situaciji (kategorična pravna norma določa način, kako mora subjekt A izvršiti določeno dejanje), temveč z disjunktivno pravno normo predvidi nekaj alternativ in pooblašča izvrševalca, da izbere eno od ponujenih možnosti (subjekt A lahko izvrši dejanje X, Y ali Z).

Takšna pooblastila so značilna na področju upravnega prava, so pa hkrati pomembna, ker dajejo ustreznim organom javne oblasti znatne upravičenosti, da sami po lastni presoji odločajo o tem, ali bodo morali občani uresničiti določene, same po sebi sicer priznane pravice in dopustne koristi ali ne. Razlog za taka pooblastila, ki jih prepuščajo organu je v tem, da gre za reševanje takšnih zadev, kjer zakon ali siceršnji pravni predpis ne more predvideti vseh mogočih okoliščin, ki utegnejo biti v konkretnem primeru podane in jih je treba pri njegovi rešitvi upoštevati. Vendar ne pomeni pravica prostega preudarka, da bi smel pristojni organ v njenih mejah postopati samovoljno, se pravi po čisto osebnih nagibih. Njegova "pravica" je namreč v resnici dolžnost, da presodi, ali mu nalaga korist (interes) službe, ki mu je zaupana, da v konkretnem primeru postopa na takšen ali drugačen način. Čim pa je po svoji najboljši vesti in znanjem ugotovil, kakšno ravnanje mu nalaga korist službe, potem je postalo tako ravnanje za njega obvezno, s čimer je za ta primer njegova pravica prostega preudarka izčrpana. Nasprotno ravnanje bi pomenilo prekoračenje ali zlorabo oblasti in bi imelo za posledico uporabo za take primere predvidene sankcije (Kušej et al., 1996, str. 75).

2.2 TERMINOLOŠKA OPREDELITEV POJMA

Tolmačenje termina diskrecijsko odločanje je v slovenski pravni teoriji predstavljeno kot kombinacija francoskega in nemškega strokovnega izraza. Pri interpretaciji skoraj vseh

terminov je imela francoska in nemška doktrina močan vpliv, torej tudi tega upravnega instituta. Iz nemškega tolmačenja »freies Ermessen« (svobodna odločitev) je povzeta beseda odločitev, iz francoskega »pouvoir discretionnaire« (diskrecijsko odločanje) pa je prevzeta beseda diskrecija. Angleži za diskrecijsko oblast uporabljajo besedno zvezo »discretionary power« (Šturm, 1998, str. 177).

Tu je potrebno dodati, da se v slovenski zakonodaji ne uporablja izraz diskrecija, temveč izraz prosti preudarek.

Predpisi, ki urejajo posamezna upravna področja, le redko izrecno povedo, da je pristojni organ pooblaščen odločiti v konkretni zadevi po prostem preudarku. Pooblastilo je dano skoraj vedno posredno, navedeno z izrazi "organ lahko", "organ sme", "organ je pooblaščen" priznati, prepovedati, dovoliti, naložiti. Ponavadi ti izrazi kažejo na to, da imajo organi pravico odločati po prostem preudarku, vendar pa je potrebno vedno pregledati celotno besedilo predpisa, da lahko trdimo, da je takšno pooblastilo dano.

2.3 DOKTRINA PROSTEGA PREUDARKA V NACIONALNIH ZAKONODAJAH

Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP), kot se zdi na prvi pogled, daje državam proste roke glede presoje, vendar je ta privilegij državam zelo omejen; torej ali določen ukrep, omejitev, poseg ustreza njihovim nazorom glede »nujnosti v demokratični družbi«. Države se morajo držati standardov, ki so bili izoblikovani v okviru ESČP, ter jih v svojih internih praksah tudi upoštevati. Pogodbene članice ne uživajo neomejene, ampak določeno diskrecijsko oblast za odločanje o združljivosti njihovih ukrepov z načeli demokratične družbe. Zadnje odločitev sprejme ESČP, ali je ukrep v skladu z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (po Lampetu, 2010, str. 306, 307).

2.4 ODLOČANJE PO PROSTEM PREUDARKU NA PODROČJU UPRAVNOPRAVNIH NOTRANJIH ZADEV

Na področju upravnopravnih notranjih zadev dajejo zakoni pogosto pooblastilo pristojnim organom v konkretnih zadevah, da neko pravico ali obveznost lahko ali smejo priznati oziroma naložiti po prostem preudarku ali diskreciji. Zakon to pravico dopušča zaradi varstva javnega interesa in nepredvidljivosti dejanskih položajev. V 6. členu Zakon o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP) določa, da se praviloma v konkretnih zadevah odloča strogo v mejah zakona, a po drugem odstavku lahko področni zakon določi prosti preudarek ali diskrecijo, pri čemer morata biti namen in obseg prostega preudarka ali diskrecije jasno podana ter v konkretni odločbi tudi podrobno obrazložena (214. člen ZUP).

Taki primeri so:

- **Zakon o državljanstvu** (Ur. l. RS, št. 24/07-UPB2), ki v 10. členu določa: »Pristojni organ **lahko** osebo, ki prosi za naturalizacijo, po prostem preudarku sprejme v državljanstvo Republike Slovenije, če je to v skladu z nacionalnim interesom. Pri tem mora izpolnjevati naslednje pogoje ...« ali v 12. členu: »Pristojni organ **lahko**, če je to v skladu z nacionalnim interesom, po prostem preudarku sprejme v državljanstvo Republike Slovenije slovenskega izseljenca in njegovega potomca ..., osebo, ki je izgubila državljanstvo Republike Slovenije na podlagi odpusta ali odreka državljanstvu ..., osebo ki je že najmanj tri leta poročena z državljanom Republike Slovenije, če dejansko živi v Sloveniji ...« itd.

- **Zakon o tujcih** (Ur. l. RS, št. 64/2009-UPB6), ki določa na več mestih, npr. v 36. členu: »Pristojni organ **lahko** ožjemu družinskemu članu tujca iz prvega odstavka tega člena podaljša dovoljenje za prebivanje tudi v primeru, če je tujec umrl ali če je zakonska skupnost prenehala, vendar pa je v Republiki Sloveniji trajala najmanj tri leta.«.
- **Zakon o orožju** (Ur. l. RS, št. 23/05-UPB-1). Ta zakon ima še eno posebnost, kajti orožne listine, ki jih pristojni organ izda, kot so razna dovoljenja za nabavo ali posest, orožni listi ipd., imajo kljub netipičnemu nazivu značaj upravne odločbe.

V teh primerih gre za občutljiva vprašanja zakonitosti kot vrhovnega načela v upravnem postopku, ki temelji na določbi 120. člena Ustave Republike Slovenije, morajo upravni organi pri rabi prostega preudarka ali diskrecije glede na bogato sodno prakso v upravnem sporu, zaradi pogostih kršitev, resnično paziti, da pooblastilo prostega preudarka uporabljajo v skladu z namenom, zaradi katerega je dano, in pri tem ne presežejo obsega prostega preudarka (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 271, 272).

2.4.1 KAJ NE MORE BITI PREDMET ODLOČANJA PO PROSTEM PREUDARKU?

Predmet odločanja po prostem preudarku ne moreta biti stvarna in krajevna pristojnost. Zakon o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP) ima stroge določbe o prenosu pristojnosti od enega organa na drugega. Zunanja materialna sestavina odločbe (oblika) in postopek za izdajo upravne odločitve prav tako ne moreta biti predmet diskrecijskega odločanja. Tu prevladujejo elementi pravne vezanosti in le redko je dovoljena pravica za diskrecijsko odločanje o določenih proceduralnih vprašanjih, kot na primer pri postopku prvostopenjskega organa s pritožbo stranke zoper njihovo odločitev. Organ lahko v tem primeru sam zamenja napadeno odločbo in izda novo, ali pa celoten spis pošlje drugostopenjskemu organu (Kos, 1993, str. 93).

2.5 DELOVANJE UPRAVNIH ORGANOV

2.5.1 ORGANIZACIJA IN DELO UPRAVE

Ustava Republike Slovenije v 120. členu določa, da: »Organizacijo uprave, njene pristojnosti in način imenovanja njenih funkcionarjev ureja zakon. Upravni organi opravljajo svoje delo samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov. Proti odločitvam in dejanjem upravnih organov in nosilcev javnih pooblastil je zagotovljeno sodno varstvo pravic in zakonitih interesov državljanov in organizacij.« (Ur. l. RS, št. 33/1991; Ustava RS, 120. člen)

Zakon mora vsebovati vse bistvene sestavine za delovanje upravnih organov, s tem da zadosti 120. členu ustave. Tako lahko prizadeti ugotovi svoj pravni položaj že na podlagi zakona. V skladu s tem legalitetnim načelom za delovanje uprave mora biti namen pooblastila za odločanje upravnega organa po prostem preudarku določen že v zakonu ali iz njega jasno razviden. Določba zakona, ki pooblašča upravni organ, da odloča po prostem preudarku, pa iz nje ni razviden namen takega pooblastila, ni v skladu z ustavo. To v svojih obrazložitvah navaja sodnik ustavnega sodišča v ločenem mnenju k obrazložitvi odločbe št. U-I-98/91, objavljenem v Ur. l. RS, št. 61/92 z dne 24. 12. 1992, in navedel, da zakonodajna tehnika določanja diskrecijskih pooblastil pri nas ni povsem ustrezna.

Opozoril je na dve glavni pomanjkljivosti, in sicer:

- namen pooblastila za diskrecijsko odločanje mora biti v zakonu izrecno določen in to praviloma za vsako vrsto specifičnih primerov posebej;
- zakonsko besedilo mora na jasen način biti razumljivo tudi tistim, ki se ne ukvarjajo s pravom, povedati, da lahko organ odloča po prostem preudarku, in o čem lahko tako odloča, kateri pa so zakonski pogoji, ki morajo biti za tako odločanje izpolnjeni in pri katerih ne gre za odločanje po prostem preudarku.

2.5.2 USKLAJENOST PRAVNIH AKTOV

»Zakoni, podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo. Zakoni morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral državni zbor, podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa tudi z drugimi ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. Podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo in z zakoni. Posamični akti in dejanja državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil morajo temeljiti na zakonu ali na zakonitem predpisu.« (Ur. l. RS, št. 33/1991; Ustava RS, 153. člen)

Delo organov, ki postopajo in odločajo o upravnih stvareh, ni prepuščeno njihovi presoji in prosti volji, kar je bila značilnost policijske uprave v dobi absolutizma, temveč je vezano na predpise državnih organov, se pravi parlamenta in vlade. Pojem zakonitost uporabljamo za označevanje raznovrstnih razmerij na različnih področjih. Z njim je izražena zahteva, da morajo biti zakoni v skladu z ustavo, da morajo biti abstraktni upravni akti v skladu z zakoni, da morajo biti konkretni sodni in upravni akti v skladu z abstraktnimi upravnimi akti. Zakonitost lahko izraža zahtevo, naj bodo nižje pravne norme v skladu z višjimi pravnimi normami. Posebej govorimo o zakonitosti delovanja državljanov, raznih družbenih skupnosti in državnih organov, za nas pa je zlasti pomembno načelo zakonitosti uprave (Godec, 1993, str. 192).

2.6 DOLOČBA ZAKONA O SPLOŠNEM UPRAVNEM POSTOPKU

2.6.1 NAČELO ZAKONITOSTI – 6. ČLEN

»Organ odloča v upravni zadevi po zakonu, podzakonskih predpisih, predpisih samoupravne lokalnih skupnosti in splošnih aktih, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil. V upravnih zadevah, v katerih je organ po zakonu ali po predpisu samoupravnih lokalne skupnosti upravičen odločati **po prostem preudarku**, mora biti odločba izdana v mejah pooblastila in v skladu z namenom, za katerega mu je pooblastilo dano. Namen in obseg pooblastila določa zakon ali predpis lokalne skupnosti, ki vsebuje pooblastilo za odločanje po prostem preudarku. Tudi v upravnih zadevah, v katerih je organ upravičen odločati po prostem preudarku, mora postopati po tem zakonu.« (Ur. l. RS, št. 24/2006, ZUP-UPB2)

Zakonitost je v upravnem postopku vrhovno načelo (Kovač, 2004, str. 324). Načelo zakonitosti je najpomembnejše načelo upravnega postopka in sploh glavno načelo celotnega slovenskega pravnega reda, ki izključuje kakršno koli samovoljo (Androjna in Kerševan, 2006, str. 79). Pri prodiranju ideje zakonitosti se je vodila pomembna in težka bitka na področju delovanja državnih organov. Tu se je pojavil velik odpor, katerega ostanki se še sedaj vidijo v nekaterih pozitivnih ureditvah in med njimi je predmet različnega obravnavanja, zlasti problem prostega preudarka (Godec, 1993, str. 194).

Odločanje po prostem preudarku ali odločanje na podlagi diskrecijske pravice je edina zakonita izjema glede na načelo zakonitosti. Organ, ki uporablja pri odločanju diskrecijo oziroma v upravni zadevi odloča na podlagi prostega preudarka, pomeni, da lahko pri enakem dejanskem stanju izbere izmed več pravno enako mogočih odločitev tisto, katera je po danih okoliščinah v konkretnem primeru in glede na javno korist najprimernejša, najustreznejša oziroma najsmotrnejša (Grafenauer in Breznik, 2005, str. 76).

Zakonitost ali legaliteta pomeni vezanost organov, ki odločajo v upravnih zadevah, na veljavne predpise. Temelj načela zakonitosti je opredeljen že v 2. členu Ustave Republike Slovenije, v katerem je določeno, da je Slovenija pravna država, da državni organi delujejo po demokratično sprejetih pravilih ravnanja, ki določajo dovoljeni način uveljavljanja pravic in nalaganja obveznosti ter vsebino pravic in obveznosti. To ne velja le v formalnem, ampak tudi v vsebinskem pogledu, saj so strankam priznane pravice ter naložene obveznosti, ampak le tiste in v takem obsegu, kot je to določeno s področnimi predpisi. Načelo zakonitosti se nanaša na celotno postopanje organa ter na pravilno uporabo prava v konkretni zadevi (Jerovšek in Kovač, 2010, str. 26).

Pri načelu zakonitosti ločimo dva vidika zakonitosti, in sicer formalno in materialno zakonitost.

Formalno zakonitost opredeljujeta 1. in 3. člen Zakona o splošnem upravnem postopku. Formalna zakonitost določa: pristojnost organa in pravila o strankah, izognitev bistvenim postopkovnim napakam ter obličnost posamičnega upravnega akta (pisnost in sestavine).

Materialna zakonitost je opredeljena v 153. členu Ustave RS. Materialna zakonitost pomeni upoštevanje veljavnih predpisov in njihove hierarhije, priznanje pravic in nalaganje obveznosti po področnih predpisih ter določitev obsega pravice ali obveznosti po pogojih področnih predpisov (Jerovšek in Kovač, 2010, str. 28).

Zakonitost odločbe v primeru odločanja po prostem preudarku zagotovljena takrat, kadar organ izda odločbo v mejah pooblastila in v skladu z namenom, zaradi katerega mu je bilo pooblastilo za prosti preudarek dano. Zakon mora opredeliti obseg pooblastila za odločanje po prostem preudarku ter namen, ki ga je potrebno doseči pri odločanju. Organ je pravno vezan ne le na namen ter obseg pooblastila, ampak tudi na splošna pravna načela, na načelo enakosti, vezanosti na lastne odločitve, primerljivosti odločitev v enakih primerih ter na dopustno interpretacijo prava. V primeru, da so z odločbo presežene meje ali namen pooblastila, je upravni akt materialno nezakonit (Jerovšek in Kovač, 2010, str. 33).

2.6.1.1 Formalna zakonitost

Formalna zakonitost (postopkovna zakonitost) se nanaša na postopek izdaje odločbe. Postopek izdaje odločbe mora potekati v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP) in drugimi posebnimi upravnimi postopki. Organi morajo v upravnih zadevah voditi postopek po zakonsko predpisanem postopku (Jerovšek, 2004, str. 21).

2.6.1.2 Materialna zakonitost

Materialna zakonitost pomeni, da mora vsaka odločba oziroma posamični pravni akt temeljiti na materialnem predpisu, to je veljavnem zakonu. Zakon določa pravice in

obveznosti na določenem področju, katerega je potrebno pravilno uporabiti. Odločiti je potrebno o pravici ali obveznosti v obsegu pravic in obveznosti.

2.6.2 DISJUNKTIVNA PRAVNA NORMA

Če načelo zakonitosti uprave v nekem družbeno političnem sistemu pojmuje kot delovanje, ki mora imeti vedno osnovo v pravni normi, je stvar zakonodajalca, da pri odločanju o konkretnih stvareh dopusti upravi možnost izbiranja med več alternativami. Pravna norma, ki daje možnost izbora, je disjunktivna norma. Toda v delovanju uprave se pojavlja proces krepitve vezanega odločanja (kategorična pravna norma) nasproti diskrecijskemu odločanju. Ta proces preobrazbe se pojavlja v sami upravi.

Kadar gre za tako imenovane disjunktivne pravne norme, lahko upravni organ izda vsebinsko povsem nasprotujoče si odločitve, torej določeni zahtevi lahko ugodi ali pa tudi ne. V obeh primerih je odločitev lahko utemeljena v zakonu. Organ ima še posebej veliko maneverskega prostora, kadar ima pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, hkrati pa to zakonsko pooblastilo uporablja v vsebinskem pogledu še s pravno nedoločeno normo, da neko zahtevo zavrne v javnem interesu (Debelak in Rakočević, 2008, str. 59).

Uprava, ki ima diskrecijsko pravico odločanja, s prakso določi standarde, ki jih upošteva pri posamezni odločitvi. Zakonodajalec pa te standarde v nekem kasnejšem reguliranju prevzame in jih s kategoričnimi pravnimi normami uzakoni.

V demokratičnih sistemih je takšen razvoj povezan s temeljnim načelom, na katerem temelji odnos med posameznikom in državno politično oblastjo, to je načelom enakosti pred zakonom.

2.6.3 PREKORAČITEV OBLASTI

Kadar se zgodi, da upravni organ ravna ali odloča v nasprotju z zakonom ali pa deluje brez zakonske podlage, takrat gre za prekoračitev ali zlorabo oblasti. Velikokrat pa se to zgodi ravno takrat, kadar se uprava lahko odloča po prostem preudarku oziroma ukrepa diskrecijsko. Za posameznika je v primeru kršenja človekovih pravic ključnega pomena podatek, kakšna pravna sredstva ima posameznik na razpolago, da jih uveljavlja, kadar gre za kršenje teh pravic (Debelak in Rakočević, 2008, str. 59, 60).

2.6.3.1 Pravna sredstva za zaščito pravic posameznika

Posameznik ima v razmerju do državnih organov na razpolago pravna sredstva, s katerimi so zaščitene pravice in interesi posameznika. Najpomembnejše vrste in oblike zaščite so:

- procesne pravice strank v upravnih postopkih,
- sodni nadzor nad upravnim delovanjem,
- ustavna pritožba,
- zaščita, ki jo zagotavlja Evropsko sodišče za človekove pravice,
- nadzor varuha človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

2.7 IZJEME OD NAČELA ZAKONITOSTI

Kadar govorimo o izjemah od načela zakonitosti, moramo vseskozi razumeti, da ne gre za izjeme v smislu, da bi bila zakonitost izključena. Pri izjemah gre za to, da je pravna

vezanost uprave pri izdajanju posamičnih upravnih aktov in v njih vsebovanih norm manjša kot pri klasičnih povsem pravnovezanih aktih. Odločanje po prostem preudarku je ena od izjem od načela zakonitosti.

Izdajanje posamičnih upravnih aktov (upravnih odločb) ali z drugimi besedami odločanje po prostem preudarku na podlagi zakonskega pooblastila, upravni organ ob istem ugotovljenem dejanskem stanju izda dve vsebinsko različni, alternativni odločitvi. Obe odločitvi sta pravno pravilni, za stranko pa je takšna odločitev lahko ugodna ali pa neugodna. Gre za odstopanje od stoodstotne pravne vezanosti pri izdaji posamičnega upravnega akta.

Upravni organ mora imeti za odločanje po prostem preudarku izrecno zakonsko pooblastilo; vedno mora upoštevati javno korist; posamični akt mora biti izdan v mejah zakonskega pooblastila in v skladu z zakonskim namenom (Čebulj in Strmecki, 2005, str. 189, 190).

2.8 PRAVICA DO PROSTEGA PREUDARKA

Na splošno velja, da mora biti odločanje državnih organov natančno ter zavezujoče opredeljeno, da ne bi prihajalo do zlorab oblasti ter nedopustnih posegov v človekove pravice. Pri oblastnem odločanju vselej ni mogoče vnaprej predvideti vseh okoliščin, ki utegnejo vplivati na sprejetje odločitve v konkretnem primeru. Tako je nujno dati državnemu organu več svobode pri odločanju, da bo lahko prišel do ustrezne odločitve. Takšna odločitev mora prav tako ustrezati javnemu interesu. V teh primerih govorimo o dispozicijah, ki dajejo državnim, predvsem upravnim organom pravico do prostega preudarka oziroma do diskrecijskega odločanja. Organu je dopuščena izbira med več odločitvami. Kljub večji svobodi pa mora organ izdati odločbo v mejah prostega preudarka in v skladu z namenom, navesti mora pa tudi vse razloge, ki so ga privedli do sprejete odločitve. Tako bo mogoče preveriti, ali je upravni organ ravnal zakonito. V nasprotnem primeru, če ne gre za zakonito ravnanje, se stranka lahko učinkovito pritoži ter s tem prepreči morebitno zlorabo oblasti (Perenič, 2005, str. 123).

»Obrazložitev odločbe obsega: razložitev zahtevkov strank in njihove navedbe o dejstvih; ugotovljeno dejansko stanje in dokaze, na katere je le-to oprto; razloge, odločilne za presojo posameznih dokazov; navedbo določb predpisov, na katere se opira odločba; razloge, ki glede na ugotovljeno dejansko stanje narekujejo takšno odločbo, in razloge, zaradi katerih ni bilo ugodeno kakšnemu zahtevku strank.« (ZUP, 214. člen, 1. odstavek)

»Če je pristojni organ po zakonu upravičen zadevo rešiti **po prostem preudarku**, mora v obrazložitvi poleg podatkov iz prvega odstavka tega člena navesti ta zakon in razloge, zakaj je tako odločil, in kako je uporabil obseg in namen prostega preudarka.« (ZUP, 214. člen, 5. odstavek)

2.9 LOČEVANJE NAČELA PROSTE PRESOJE DOKAZOV OD ODLOČANJA PO PROSTEM PREUDARKU

Zakon o splošnem upravnem postopku v 10. členu določa pravico do proste presoje dokazov. Načela o prosti presoji dokazov ne smemo zamenjevati ali istovetiti s prostim preudarkom. Prosta presoja dokazov je procesni institut vrednotenja dokazov pri katerem gre za ugotavljanje dejanskega stanja, vrednotenje dokazov po osebnem prepričanju v skladu z resničnostjo. Prosti preudarek pa je institut materialnega prava, kjer gre za dovoljeno izbiro med več možnimi odločitvami o materialni pravici ali

obveznosti. Odločitev mora biti v skladu z namenom in v obsegu pooblastila, ki ga določa zakon (Jerovšek, 2004, str. 97).

2.9.1 PROSTA PRESOJA DOKAZOV

Prosta presoja dokazov je postopkovno načelo, po katerem se uradna oseba ravna pri vrednotenju dokazov v postopkih ugotavljanja dejanskega stanja. Uradna oseba presoja in vrednoti dokaze po lastnem prepričanju, kljub temu so nekateri mnenja, da je tudi izbira dokazov neke vrste prosti preudarek. V tem primeru pride le do izbire dokazov, ki imajo največjo dokazno moč, dejansko stanje mora biti ugotovljeno v skladu z materialno resnico. Torej uradna oseba ravna po svojem lastnem preudarku pri odločanju o tem, katere dokaze bo uporabila in izvedla, ne pa kako bo o njih presodila. O slednjem se uradna oseba odloča po načelu proste presoje dokazov (Jerovšek, 2009, str. 27).

3 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE

3.1 UVOD

Državljanstvo je pomembna pravna lastnost, predstavlja stalno pravno razmerje določene osebe oziroma državljana do države. Državljanstvo je pripadnost določeni državi, pravna vez, s katero je posameznik na nek način vezan na določeno državo. Država mu priznava poseben pravni status, krog pravic in obveznosti.

Državljanstvo predstavlja temeljno pravno razmerje med posameznikom in državo. To razmerje je načeloma trajno, katerega se lahko prekine na poseben, največkrat z zakonskim aktom, predpisan način. Potrebno je poudariti, da je državljanstvo pravna vez med posameznikom in državo ne glede na etnično pripadnost posameznika. Državljanstvo pomeni pravno kategorijo, narodnost pa dejansko, pri čemer se vsakdo svobodno opredeli glede svoje etnične pripadnosti. Svobodna izbira, kot splošno priznana pravica v razmerju posameznika do državljanstva, ne obstaja. Na kakšen način bo posameznik pridobil državljanstvo neke države, je stvar pravnega reda vsake posamezne države. Država s svojimi predpisi določi, katere osebe in pod kakšnimi pogoji bo štela za svoje državljane. Podlaga za pridobitev državljanstva določene države je vedno neka pravna norma. V Sloveniji sprejem osebe v državljanstvo Republike Slovenije ureja Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 24/2007-UPB, v nadaljevanju ZDRS). S tem zakonom so bile uvedene tudi nekatere bistvene spremembe, ena izmed njih je prenos vodenja postopkov za sprejem v državljanstvo na upravne enote. O vlogi za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi redne naturalizacije, skladno z zakonom, odloča upravna enota. Ko upravna enota z odločbo odloči, da oseba pridobi državljanstvo Republike Slovenije (27. b člen ZDRS) ter z zagotovilom, izdanim na podlagi 11. člena (v povezavi s 27. d členom ZDRS), predloži zadevo v revizijo Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije.

3.2 POMEN DRŽAVLJANSTVA

Državljanstvo je status pripadnosti določenega posameznika državi in spada med teme z zelo dolgo zgodovino. Razmerje med posameznikom in državo predstavlja dvosmerno delovanje, gre za neke vrste lojalnost, državljan ima določene obveznosti, dolžnosti do države, hkrati pa jih ima tudi država do državljana. Tako lahko državljan uživa temeljne državljanske pravice, osnovne politične pravice (npr. pravica voliti in biti voljen) in določene socialne pravice, v zameno pa se je dolžan ravnati v skladu z zakoni in mora plačevati davke.

V pravni teoriji in tudi zakonodajni praksi večine držav je uveljavljenih troje glavnih načel za pridobitev državljanstva:

- IZVIRNO (de lege) z rojstvom, pri čemer uveljavljajo države za pridobitev državljanstva praviloma enega od treh temeljnih principov:
 - ius soli, ki kot kriterij opredeljuje kraj (ozemlje) rojstva;
 - ius sanguinis, ki izhaja iz državljanstva staršev ob rojstvu otroka in
 - ius domicili, ki kot kriterij opredeljuje stalno bivališče staršev in otroka ob rojstvu.

Izjemoma države uporabljajo kombinacijo dveh ali celo vseh treh načel, da bi preprečile morebitno apatridnost (do takšne situacije bi prišlo, če bi se na ozemlju države, ki

priznava le načelo *ius sanguinis*, rodil otrok staršem, ki so državljani države, v kateri je uveljavljeno le načelo *ius soli*).

- Z NATURALIZACIJO skladno z zakonodajo države, ki določa pogoje za pridobitev državljanstva na ta način, med katerimi so najpogosteje: poroka z državljanom države, za katere državljanstvo posameznik zaprosi, stalno prebivališče in dolgotrajnejše bivanje na ozemlju te države, zaposlitev in sredstva za preživljanje, znanje (uradnega) jezika, poznavanje političnega sistema in kulture. Pri tem velja, da je za naturalizacijo vedno potrebna vloga posameznika pristojnim državnim organom.
- Z OPCIJO, registracijo ali vstopom v državno službo države, ko gre za spremembo pravnega statusa določenega ozemlja, kar je praviloma opredeljeno tudi z mednarodno pogodbo.

Na podlagi porekla je najbolj pogost primer avtomatične pridobitve državljanstva po zakonu, kjer ne igra nobene vloge volja posameznika. Po zakonu se državljanstvo pridobi tudi v določenih primerih z rojstvom na določenem teritoriju. V ostalih primerih pa je za pridobitev državljanstva potrebna volja tistega posameznika, ki želi pridobiti državljanstvo določene države. Kadar gre za zakonsko ureditev in prakso pridobitve državljanstva z naturalizacijo, države državljanstva ne opredeljujejo kot pravico posameznika. Pogoji, katere mora posameznik izpolnjevati, so natančno določeni. Država za pridobitev državljanstva z naturalizacijo pa praviloma dopusti, da uradna oseba odloči **po prostem preudarku** oziroma na podlagi diskrecijske pravice (vsaj določeno mero). Izjemo predstavljata ureditvi Italije in Francije, ko gre za (praktično avtomatično) pridobitev državljanstva po sklenitvi zakonske zveze z državljanom teh držav. Diskrecija pa ne obstaja le pri zavrnitvi posameznih vlog, ampak praviloma tudi v primerih, ko je v posameznih državah mogoča izredna naturalizacija oz. naturalizacija po rodu, kjer diskrecija obstaja pri ugotavljanju »pristnih vezi« (genuine link) (Žagar, 1999, str. 689-690).

Tujec z naturalizacijo pridobi državljanstvo na svojo lastno prošnjo, s posebnim aktom pristojnega državnega organa. Pristojni državni organ ne sme dodeliti naturalizacije, če niso izpolnjeni določeni pogoji. Pogoji vežejo državni organ v negativnem smislu. Kadar so pogoji izpolnjeni lahko po prostem preudarku državni organ podeli naturalizacijo, lahko pa vlogo zavrne. Za prosilca izpolnitev zakonskih pogojev za naturalizacijo pomeni le možnost, ne pa tudi gotovost, da bo naturaliziran (Šturm, 1996, str. 98, 99).

Obstoj oseb z dvojnimi državljanstvom (bipatridi) ali z več državljanstvi (polipatridi) in oseb brez državljanstva (apatridi) je v mednarodni praksi sicer nezaželen, vendar vedno pogostejši pojav. Kljub 15. členu Splošne deklaracije o človekovih pravicah, po katerem ima vsakdo pravico do državljanstva, kakor tudi pravico, da spremeni svoje državljanstvo, hkrati pa se nikomur državljanstva ne bi smelo neutemeljeno odvzeti, se spori in problemi v zvezi z dvojnimi državljanstvom in apatridnostjo niso bistveno zmanjšali. Tukaj je zanimivo dejstvo, da danes vedno več držav, dvojno državljanstvo sprejema. Države, iz katerih se veliko njihovih državljanov seli v bolj razvite države v želji po boljšem zaslužku (denimo Turčija in Mehika), dvojno državljanstvo teh državljanov sprejemajo, ker tako obdržijo stik z ekonomsko najuspešnejšim delom svojih subjektov. Na drugi strani je podobno z nekaterimi državami, ki so prenehale zahtevati odpust iz prejšnjega državljanstva ob zaprositvi za njihovega, saj se zaradi tega veliko priseljencev ni odločilo zanj. Tak primer je npr. Švica, kjer je prej veliko priseljencev iz zahodne Evrope raje obdržalo svoja izvorna državljanstva (Accetto, 1999, str. 594).

V slovenskem jeziku koncept državljanstva združuje dva pojma: citizenship in nationality, ki ju uporablja angleščina in imata različen pomen. Citizenship pomeni »pravno razmerje med posameznikom (državljanom) in državo, ki ureja sklop vzajemnih pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz tega razmerja« (Horn, 1998, str. 40). Lahko rečemo, da je citizenship koncept, ki označuje razmerje pravic in dolžnosti med državljanom in državo v domačem pravnem redu. Nationality ima več pomenov, ponavadi pa se uporablja za definicijo pravnega razmerja med posameznikom (državljanom) in državo v mednarodnem pravu, kjer je državljan (national) subjekt diplomatske zaščite države, ki mu je podelila državljanstvo. Razliko med konceptoma citizenship in nationality lahko najbolje ponazorimo s primerom državljanstva Evropske unije (EU citizenship). Pogodba o Evropski uniji v 9. členu določa, da so vsi državljanji držav članic, državljanji Unije. Državljanstvo Unije se doda nacionalnemu državljanstvu in ga ne nadomešča.

Slovenski državljanji smo s 1. majem 2004 postali državljanji Evropske unije (EU). Evropsko državljanstvo, ki slovenskega državljanstva ne nadomešča, temveč ga dopolnjuje, prinaša nove pravice, med drugim:

- pravico do prostega gibanja na ozemlju EU; kot državljanji EU imamo pravico vstopiti v katero koli državo EU brez posebnih formalnosti, potrebujemo le veljaven potni list ali osebno izkaznico. Pravica do potovanja se lahko omeji le zaradi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja;
- pravico do prebivanja na ozemlju držav članic; kot državljanji EU lahko prebivamo in se naselimo v kateri koli državi EU. Za obdobja, daljša od 3 mesecev, imamo pravico do stalnega prebivanja v drugi državi EU, če smo v državi EU gostiteljici delavec ali samozaposlena oseba, če smo vpisani na zasebno ali javno izobraževalno ustanovo z glavnim namenom, da tam študiramo, vključno s poklicnim usposabljanjem, ali če imamo zadostna finančna sredstva zase in za svoje družinske člane ter zdravstveno zavarovanje, ki zajema vsa tveganja v državi EU gostiteljici;
- pravico voliti in biti izvoljen za poslanca na volitvah v Evropski parlament ter voliti in biti izvoljen na lokalnih volitvah v državi stalnega prebivališča, četudi nismo državljanji dotične države članice EU;
- pravico do celovite diplomatske in konzularne zaščite na veleposlaništvu ali konzulatu katere koli druge države članice EU (v primeru bolezni, težje nesreče ali smrti, zapora, pripora ali napada ter za pomoč pri urejanju statusnih zadev posameznika, na primer izdaja potnega lista za vrnitev);
- pravico nasloviti peticijo na Evropski parlament o zadevi, ki je povezana z EU in nas neposredno zadeva;
- pravico obrniti se na varuha človekovih pravic, če pride do spora med nami in institucijo EU in menimo, da je prišlo do nepravilnosti v upravnem postopku ali do opustitve dejanj;
- pravico pritožiti se Evropski komisiji zaradi domnevne kršitve zakonodaje EU v državi članici.

Državljanstvo Unije je bilo utemeljeno z Maastrichtsko pogodbo leta 1992. Le-ta je vključena v drugi del (členi 17–22) Pogodbe ES. Državljanstvo posamezne države je povsem v rokah samih držav članic. Tako je prepuščeno vsaki državi članici, da s primernim upoštevanjem zakonodaje Skupnosti določi pogoje za pridobitev ali izgubo državljanstva. Evropska unija v tem pogledu nima nikakršnih pooblastil. Države velikokrat pridobitev državljanstva pogojujejo z izkazom prosilca o pristni in učinkoviti vezi (genuine and effective link) do države, za katero državljanstvo prosijo. Tudi ZDRS v svojih določilih na določeni pravni podlagi (5. odstavek 12. člena ZDRS) določa, da pristojni organ lahko pri odločanju upošteva osebne, družinske, gospodarske, socialne in

druge vezi, ki vežejo osebo na Republiko Slovenijo, ter posledice, ki bi jih povzročila zavrnitev prošnje.

Državljanstvo priznava dostojanstvo posameznika in obenem zagotavlja socialni prostor, v katerem posameznik deluje. Skozi uresničevanje pravic in dolžnosti posamezniki ustvarjajo nujne pogoje za državljanstvo. Državljanstvo je zato dinamična identiteta. Družbeni boji so se pogosto nanašali na obseg državljanstva; kdo naj bo vključen in kdo naj bo izključen. Vse države ne glede na liberalnost imigracijskih zakonov, nadzorujejo, kdo lahko postane državljan državnega teritorija in pod kakšnimi pogoji. Zato je državljanstvo pogosto povezano z nacionalnostjo. Zgodovinsko je bil obseg državljanstva vselej omejen. Za posameznika je torej primarno vprašanje državljanstva, vprašanje družbenega članstva, v sodobnem svetu pa to predstavlja članstvo države. Biti prikrajšan tega, medtem ko je država glavni distributer družbenih virov, pomeni biti prikrajšan osnov drugih pravic. Zato Splošna deklaracija o človekovih pravicah (ZN1947) vključuje pravico do državljanstva kot temeljno človekovo pravico (15. člen).

3.3 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Zakonsko urejanje državljanstva je suverena pristojnost sleherne države. ZDRS v svojih členih določa, da se slovensko državljanstvo lahko pridobi na štiri načine:

- po rodu;
- z rojstvom na območju Republike Slovenije;
- z naturalizacijo, to je s sprejemom v državljanstvo na podlagi prošnje;
- po mednarodni pogodbi.

3.3.1 PO RODU

Pridobitev državljanstva po rodu pomeni po načelu krvne zveze oziroma porekla (ius sanguinis) – otrok pridobi državljanstvo po državljanstvu staršev ne glede na to, kje je otrok rojen ali kje živijo starši. Pri tem zakon predvideva, da otrok pridobi državljanstvo Republike Slovenije:

- če sta ob njegovem rojstvu oče in mati državljana Republike Slovenije. To je najbolj čist način pridobitve državljanstva po rodu, ko se državljanstvo otroka določa po državljanstvu staršev, ne glede na to, kje je otrok rojen in kje živijo starši;
- če je ob otrokovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, otrok pa je rojen v Republiki Sloveniji;
- če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa je neznan ali je neznanega državljanstva ali je brez njega, otrok pa je rojen v tujini.

V tujini rojeni otrok, katerega eden od staršev je ob njegovem rojstvu državljan Republike Slovenije, drugi pa je tuj državljan, pridobi po rodu državljanstvo Republike Slovenije, če je do dopolnjenega 18. leta starosti priglašen kot državljan Republike Slovenije ali če se do dopolnjenega 18. leta starosti dejansko za stalno naseli v Republiki Sloveniji z roditeljem, ki je državljan Republike Slovenije (5. člen ZDRS).

Priglasitev iz prejšnjega odstavka ni potrebna, če bi otrok ostal brez državljanstva. Otroka lahko priglasijo za državljana Republike Slovenije tisti od staršev, ki je državljan Republike Slovenije. Če je otrok pod skrbništvom, ker nima staršev ali jim je odvzeta

roditeljska pravica ali poslovna sposobnost, ga lahko priglasi skrbnik, ki je državljan Republike Slovenije, s soglasjem centra za socialno delo.

Pomembna sprememba ZDRS je bila dosežena z zvišanjem starostne meje glede prigrasitve polnoletnih oseb v državljanstvo Republike Slovenije iz tedanjih 23 na sedanjih 36 let starosti. Z dvigom starostne meje je bil dosežen enostavnejši postopek za tiste osebe, rojene v mešanih zakonih v tujini, katere eden od staršev je bil ob njegovem rojstvu slovenski državljan, drugi pa tujec, ki že imajo dejansko vez z Republiko Slovenijo. Starostna meja je bila določena na podlagi predlogov slovenskih izseljeniških društev po svetu ter Komisije državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu in s tem določeno daljše časovno obdobje, v katerem se posamezni lahko odloči, ali bo vzpostavil pravno vez z Republiko Slovenijo. S tem je bil zmanjšan pritisk na naturalizacijske postopke, bodisi v okviru določb redne ali izredne naturalizacije.

Oseba, rojena v tujini in starejša od 18 let, ki do dopolnjenega 36. leta starosti izjavi, da se želi prigrasiti v državljanstvo Republike Slovenije, mora izpolnjevati naslednja pogoja (6. člen ZDRS):

- da je od njenega rojstva do dane izjave eden od staršev državljan Republike Slovenije oziroma da je bil državljan Republike Slovenije do smrti, če je umrl pred dano izjavo;
- da ji po dopolnjenem 18. letu starosti državljanstvo Republike Slovenije ni prenehalo na podlagi odpusta, odreka ali odvzema.

Za državljana Republike Slovenije se do dopolnjenega 36. leta lahko z izjavo opredeli tudi v Republiki Sloveniji rojena oseba, starejša od 18 let, če je eden od njenih staršev bil ob njenem rojstvu državljan Republike Slovenije, vendar so se starši kasneje sporazumeli za državljanstvo druge republike nekdanje SFRJ (41. člen ZDRS).

Pod pogoji iz 4., 5. in 6. člena ZDRS pridobi s posvojitvijo državljanstvo Republike Slovenije tudi posvojenec – tujec, če je vsaj eden od posvojiteljev državljan Republike Slovenije in če se po predpisih države, katere državljan je posvojenec, s posvojitvijo vzpostavi med posvojiteljem in posvojencem enako razmerje, kot je razmerje med starši in otroki, kar pomeni, da gre za popolno posvojitvev.

3.3.2 Z ROJSTVOM NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE

Po načelu območja oziroma teritorialnem načelu (*ius soli*) pridobi državljanstvo otrok, ki je rojen ali najden na območju Republike Slovenije, če sta oče in mati neznana, ali ni znano njuno državljanstvo ali pa sta brez državljanstva. Zakon v 9. členu navaja, da otroku, ki je pridobil državljanstvo na tak način, državljanstvo Republike Slovenije na zahtevo staršev preneha, če se do dopolnjenega 18. leta starosti ugotovi, da so starši tuji državljanji. Državljanstvo v tem primeru preneha z dnem vročitve odločbe.

V primerjavi z nekaterimi drugimi državami so možnosti pridobitve državljanstva z rojstvom na območju Republike Slovenije precej ozke. Pri najbolj široki uporabi pridobitve državljanstva po teritorialnem načelu lahko otroci, ki so rojeni v določeni državi, pridobijo državljanstvo te države ne glede na državljanstvo njihovih staršev in ne glede na to ali bo otrok v državi, kjer je rojen, tudi ostal. To načelo uporabljajo predvsem države, ki želijo imeti čim več svojih državljanov.

3.3.3 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA Z NATURALIZACIJO

Naturalizacija pomeni sprejem v državljanstvo na podlagi prošnje tujega državljana ali apatrida. Za naturalizacijo pa seveda ni dovolj samo prošnja, temveč mora prosilec izpolnjevati tudi določene zakonske pogoje. Postopka za sprejem v državljanstvo ni mogoče uvesti po uradni dolžnosti, temveč le na podlagi vloge osebe, ki želi pridobiti slovensko državljanstvo. Naturalizacija praviloma temelji na pristni zvezi med posameznikom in državo, ki se kaže tudi v izpolnjevanju pogojev. Pristojni organ torej lahko sprejme v državljanstvo osebo, ki prosi za naturalizacijo, **po prostem preudarku**, če je to v skladu z nacionalnim interesom.

3.3.3.1 Redna naturalizacija

Najbolj običajen način pridobitve slovenskega državljanstva je redna naturalizacija, ki jo ureja zakon v 10. členu ter prvem, drugem, tretjem, petem, sedmem, osmem in devetem odstavku 12. člena. Navedene pravne podlage določajo pogoje za sprejem v slovensko državljanstvo za:

- polnoletne osebe, ki živijo v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca (10. člen zakona);
- slovenske izseljence ali njihove polnoletne potomce do četrtega kolena v ravni črti, ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca (prvi odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe, ki so izgubile državljanstvo Republike Slovenije na podlagi odpusta ali odreka državljanstvu in v Sloveniji dejansko živijo neprekinjeno 6 mesecev pred vložitvijo prošnje ter imajo urejen status tujca (drugi odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe, ki so poročene s slovenskim državljanom najmanj tri leta in dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca (tretji odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe, rojene v Republiki Sloveniji, ki dejansko živijo v Sloveniji od rojstva dalje (peti odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe s statusom begunca, priznanega po zakonu o azilu, ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno 5 let pred vložitvijo prošnje (sedmi odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe brez državljanstva (apatridi), ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno 5 let pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca (osmi odstavek 12. člena zakona);
- polnoletne osebe, ki so v Republiki Sloveniji obiskovale in uspešno zaključile najmanj visokošolski program, ki dejansko živijo v Sloveniji najmanj 7 let, od tega eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca (deveti odstavek 12. člena zakona).

Mladoletne osebe lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije na podlagi 14. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije.

Pridobitev državljanstva je omogočena pod »olajšanimi« pogoji določenim kategorijam oseb, ki morajo poleg izrecno določenih pogojev v posameznih odstavkih določenega člena, izpolnjevati tudi kumulativno navedene pogoje iz 10. člena ZDRS.

3.3.3.2 Izredna naturalizacija

Določba 13. člena ZDRS omogoča sprejem v državljanstvo Republike Slovenije osebam, ki so dopolnile starost 18 let, če njihov sprejem koristi državi zaradi znanstvenih, gospodarskih, kulturnih, nacionalnih ali podobnih razlogov, pod pogojem, da dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca ter izpolnjujejo pogoje iz 4., 6., 8., 9., in 10. točke prvega odstavka 10. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije.

Osebam iz 2. člena Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (Ur. l. RS, št. 43/06), ki uveljavljajo korist države iz nacionalnih razlogov, ni treba izpolnjevati pogoja neprekinjenega prebivanja v Republiki Sloveniji na podlagi urejenega statusa tujca, pogoja 4. točke, če niso zavezanci za plačilo davkov v Republiki Sloveniji, pa tudi ne pogoja iz 9. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona.

Obstoj nacionalnih razlogov za naturalizacijo Slovencev, ki živijo izven slovenskih meja, ugotavlja Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Ministrstvo za notranje zadeve, ki ima pooblastilo za odločanje o naturalizacijah tujcev, je pred odločitvijo o pridobitvi državljanstva (na podlagi 13. člena) vezano na ugotovitev Vlade Republike Slovenije, ki ima pooblastilo, da ugotovi, ali gre za obstoj nacionalnega interesa ali ne. Svojo ugotovitev sprejme Vlada RS ob upoštevanju mnenja Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Vlada Republike Slovenije je sprejela Uredbo o merilih za ugotavljanje nacionalnega interesa pri sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi 13. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 41/07), ki je pričela veljati dne 12. 5. 2007. Navedena uredba v 3. členu opredeljuje merila, ki jih Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu uporablja pri oblikovanju mnenja o obstoju koristi države iz nacionalnih razlogov, in sicer: izredna naturalizacija iz nacionalnih razlogov je možna, če je prosilec slovenski izseljenec oziroma njegov potomec do četrtega kolena v ravni vrsti ali pripadnik avtohtone slovenske narodne skupnosti v zamejstvu, ki:

- izkaže aktivno vez z Republiko Slovenijo oziroma aktivno večletno delovanje v slovenskih društvih, šolah slovenskega jezika ali slovenskih izseljenskih, zdomskih ali manjšinskih organizacijah ali
- je bil odpuščen iz slovenskega državljanstva zaradi razumljivih razlogov in ponovno prosi za sprejem v slovensko državljanstvo.

3.3.4 PO MEDNARODNI POGODBI

Tu gre za bilateralne (dvostranske) ali multilateralne (večstranske) pogodbe med Slovenijo in drugimi državami o pogojih pridobitve slovenskega državljanstva.

3.4 POSTOPEK PRIDOBITVE DRŽAVLJANSTVA

3.4.1 REDNA NATURALIZACIJA

Uradna oseba, ki vodi postopek, mora imeti v skladu z določilom 30. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 126/07, 65/08 – v nadaljevanju ZUP), pooblastilo za vodenje postopka. Prav tako mora uradna oseba, ki odloča v postopku, biti pooblaščenca za odločanje v postopku. Pooblastilo za

odločanje obsega tudi pooblastilo za vodenje postopka pred odločitvijo (3. odst. 28. člena ZUP).

Ob prejemu vloge za pridobitev državljanstva Republike Slovenije, se morajo upoštevati določila o stvarni in krajevni pristojnosti organa, ki so podrobneje opredeljena v 27. a členu ZDRS. Upravna enota je stvarno pristojna za vodenje in odločanje v postopkih pridobitve slovenskega državljanstva na podlagi redne naturalizacije ter v postopkih prenehanja državljanstva. Stvarna pristojnost za vodenje in odločanje v postopkih izredne naturalizacije (13. člen ZDRS), ostaja v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije. Omenjeno ministrstvo je z namenom zagotavljanja enotne prakse pri reševanju postopkov na podlagi redne naturalizacije, vsem upravnim enotam posredovalo Navodilo v postopkih pridobitve in prenehanja državljanstva Republike Slovenije.

3.4.2 POPOLNOST VLOGE IN OPREDELITEV PRAVNE PODLAGE

Uradna oseba prejeto vlogo vnese v register državljanstev, vodi se kot informatizirana podatkovna zbirka, vzdržuje pa jo ministrstvo, pristojno za notranje zadeve. Register državljanstev je računalniško povezan z registrom tujcev in matičnim registrom, kjer se o osebah, ki so pridobile državljanstvo Republike Slovenije z naturalizacijo ali na podlagi mednarodnih pogodb, vodijo zakonsko določeni podatki.

3.4.2.1 Formalna popolnost vloge

Po prejemu vloge je potrebno preveriti, ali je vložena vloga po določilu 66. člena ZUP popolna in razumljiva, kar pomeni, da mora obsegati vse potrebno, da se lahko obravnava. V primeru, da vloga v formalnem smislu ni popolna, uradna oseba postopa v skladu z določilom 67. člena ZUP (če je vloga nepolna ali nerazumljiva, je samo zaradi tega ni dovoljeno zavreči, temveč mora organ v roku 5-ih delovnih dni zahtevati, da se pomanjkljivosti v vlogi odpravijo).

V kolikor oseba v svoji vlogi ne opredeli pravne podlage za pridobitev oziroma prenehanje državljanstva Republike Slovenije, se takšna vloga šteje za (formalno) nepopolno in upravna enota stranko v roku 5-ih delovnih dni pozove k opredelitvi pravne podlage.

Kadar uradna oseba glede na podano dejansko stanje izve ali sodi, da ima oseba v postopku podlago za uveljavitev kakšne pravice, jo na te pravice tudi opozori (7. člen ZUP).

3.4.2.2 Materialna popolnost vloge

Od formalne (ne)popolnosti vloge je potrebno razlikovati materialno (ne)popolnost vloge. Ko uradna oseba ugotovi, da je vloga po določbi 66. člena ZUP popolna, je potrebno nadalje ugotoviti, ali je vloga popolna tudi v smislu izpolnjevanja pogojev, določenih v ZDRS. V kolikor prosilec ob vložitvi vloge ne predloži vseh dokazil o izpolnjevanju v zakonu taksativno določenih pogojev, je potrebno prosilca o navedenem seznaniti ter ga pozvati, da v primernem roku vlogo dopolni ter ga hkrati opozoriti, da bo, v kolikor v postavljenem roku vloge ne bo dopolnil z zahtevanimi dokazili ali predložil obvestila, da dokazil ne more predložiti iz utemeljenih razlogov (podkrepljenih z dokazi), organ nadaljeval postopek v skladu s tretjim odstavkom 140. člena ZUP in odločil na podlagi predloženih dokazil ter izdal zavrnilno odločbo zaradi neizpolnjevanja pogojev v

skladu z določili ZDRS. V primeru, da uradna oseba ugotovi, da se o isti upravni zadevi že vodi upravni ali sodni postopek, ali je bilo o njej že pravnomočno odločeno, pa je stranka z odločbo že pridobila kakšne pravice ali so ji bile naložene obveznosti, oziroma če je v isti upravni zadevi že bila izdana zavrnilna odločba in se dejansko stanje ali pravna podlaga, na katero se opira zahtevek ni spremenilo, postopa v skladu s četrto točko prvega odstavka 129. člena ZUP-a. Zadevni člen nadalje taksativno določa pogoje, v primeru katerih uradna oseba zahtevek stranke s sklepom zavrže.

3.5 LISTINE

Javne listine, ki jih oseba predloži v postopek in so izdane s strani tujih organov, morajo biti overjene v skladu z Zakonom o overitvi listin v mednarodnem prometu (Uradni list RS, št. 64/2001), razen če z mednarodno pogodbo ni določeno drugače (z nekaterimi državami ima Slovenija sklenjene dvostranske oziroma večstranske sporazume). Z javnimi listinami so mišljene listine, ki veljajo v državi, v kateri so bile izdane za javne listine in ki so bile izdane v obliki in na način, kot je to predpisano v zakonu zadevne države.

S Konvencijo o odpravi potrebe overitev tujih javnih listin, sklenjene v Haagu, dne 5. 10. 1961 (Haaška konvencija), katere pristopnica je Republika Slovenija, je skrajšan postopek overjanja listin v državah pogodbenicah. V skladu z navedeno konvencijo, pristojni organ overi javno listino s potrditvijo Apostille, s katerim se potrjuje pristnost podpisa, pečata in svojstvo podpisnika. Potrditev z Apostille je končna za državo podpisnico in se je ne nadoverja. Javna listina, ki je overjena z Apostille, se prizna v državah podpisnicah te konvencije.

Z nekaterimi državami pa je Republika Slovenija sklenila dvostranske sporazume o vzajemnem pravnem prometu, na podlagi katerih se listine, ki jih izda ali overi pristojni organ ene države podpisnice in so opremljeni s podpisom in uradnim žigom, lahko uporabijo na ozemlju druge države podpisnice brez nadaljnega overjanja.

Listinam, sestavljenim v tujem jeziku, je potrebno v skladu s prvim odstavkom 177. člena ZUP predložiti tudi overjen prevod (razen javnih listin, izdanih na mednarodnem obrazcu – Pariška, Dunajska konvencija). Listine, ki jih oseba predloži v postopek v obliki kopije ali prepisa, pa morajo biti overjene v skladu z določilom 178. člena ZUP.

3.5.1 PRIDOBITEV PODATKOV IZ URADNIH EVIDENC DRUGIH DRŽAVNIH ORGANOV

Ko uradna oseba ugotovi, da je vloga po določbi 66. člena ZUP popolna, v skladu z drugim odstavkom 27. a člena ZDRS, najpozneje v 15-ih delovnih dneh po uradni dolžnosti priskrbi podatke o dejstvih:

- vpisanih v kazenski evidenci v skladu s 6. in 8. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS (preverka naslovljena na Ministrstvo za pravosodje RS);
- ali zoper osebo teče kazenski postopek za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti v skladu s 6. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS (preverka naslovljena na okrajno sodišče na območju katerega ima oseba prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče);
- ali ima oseba izdano veljavno delovno dovoljenje in datum njegove veljavnosti (vpogled v uradne evidence Zavoda RS za zaposlovanje), v primerih, da ima oseba sklenjeno delovno razmerje v RS;

- ali ima oseba poravnane davčne obveznosti v skladu z 9. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS (preverka se naslovi na pristojen davčni urad le v primeru, da je stranka v vlogi podala soglasje za pridobitev podatkov iz uradnih evidenc, ki štejejo za davčno tajnost – preverki se priloži fotokopija soglasja).

Uradna oseba v skladu z 8. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS v zvezi s 4.,5. in 6. členom Uredbe o merilih in okoliščinah ugotavljanja pogojev pridobitve državljanstva Republike Slovenije v postopku naturalizacije (Ur. l. RS, št. 51/07 in 112/2009, v nadaljevanju Uredba) preveri tudi:

- ali bi sprejem osebe v državljanstvo pomenil nevarnost za obrambo države (preverka naslovljena na Ministrstvo za obrambo RS; dopisu je potrebno priložiti fotokopijo vloge stranke oziroma življenjepisa);
- ali obstajajo zadržki za sprejem osebe v državljanstvo, na podlagi katerih naj bi ji iz razlogov na področju varnosti države odrekli sprejem (preverka naslovljena na Slovensko obveščevalno varnostno agencijo Vlade RS; dopisu je potrebno priložiti fotokopijo vloge stranke oziroma življenjepisa).

Uradna oseba poleg navedenih podatkov po uradni dolžnosti pridobi tudi podatke iz registrov kot so podatek o rojstvu, če je oseba rojena v Republiki Sloveniji, podatek o sklenjeni zakonski zvezi, če je oseba sklenila zakonsko zvezo v Republiki Sloveniji ali pa je ta naknadno vpisana v matični register, podatek o statusu tujca, podatek o vpisu osebe v evidenco FIO (fonetično iskanje oseb – morebitna kazniva dejanja oziroma prekrški) in podatek o prijavi prebivališča.

3.5.2 IZPOLNJEVANJE POGOJEV

Oseba, ki prosi za sprejem v državljanstvo po določeni pravni podlagi, mora izkazati izpolnjevanje vseh pogojev, ki so kumulativno določeni v ZDRS.

V postopku mora prosilec priložiti tudi:

- življenjepis;
- izpisek iz rojstne matične knjige, v kolikor je oseba rojena v tujini;
- izpisek iz poročne matične knjige, v kolikor je oseba sklenila zakonsko zvezo v tujini in ni bil izvršen naknadni vpis sklenjene zakonske zveze v matični register;
- fotokopijo potnega lista oz. potrdila o državljanstvu.

Potna listina izkazuje državljanstvo osebe. V primeru, da osebno ime tujca, ki je vpisano v izpisku iz rojstne matične knjige ni identično z osebnim imenom, vpisanim v potni listini tujca, se v postopku, v skladu s 74. členom Zakona o tujcih, upošteva osebno ime, kot je vpisano v potni listini tujca.

3.6 PROSTI PREUDAREK

3.6.1 10. ČLEN ZDRS

Oseba, ki prosi za sprejem v državljanstvo ne tej pravni podlagi, mora izkazati izpolnjevanje vseh pogojev, ki so kumulativno določeni v prvem odstavku 10. člena ZDRS:

1. da je dopolnila 18 let;

2. da ima odpust iz dosedanjega državljanstva ali da izkaže, da ga bo dobila, če bo sprejeta v državljanstvo Republike Slovenije;
3. da dejansko živi v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let pred vložitvijo prošnje in ima urejen status tujca;
4. da ima zagotovljena sredstva, ki njej in osebam, ki jih mora preživljati, zagotavljajo materialno in socialno varnost;
5. da obvlada slovenski jezik za potrebe vsakdanjega sporazumevanja, kar dokaže s spričevalom o uspešno opravljenem izpitu iz znanja slovenščine na osnovni ravni;
6. da ni bila pravnomočno obsojena na nepogojno zaporno kazen, daljšo od treh mesecev, ali da ji ni bila izrečena pogojna obsodba na zaporno kazen s preizkusno dobo, daljšo od enega leta;
7. da ji ni bila izrečena odpoved prebivanja v Republiki Sloveniji;
8. da njen sprejem v državljanstvo Republike Slovenije ne predstavlja nevarnosti za javni red, varnost ali obrambo države;
9. da ima poravnane davčne obveznosti;
10. da da prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, ki je utemeljen v Ustavi Republike Slovenije.

- **Dokazila o dejanskem oziroma neprekinjenem življenju osebe v Republiki Sloveniji (da dejansko živi v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let pred vložitvijo prošnje)**

Pojem dejanskega življenja je opredeljen v osmem odstavku 10. člena ZDRS. Izpolnjevanje navedenega pogoja lahko oseba izkaže s predložitvijo listinskih dokazil kot so npr.: overjena pogodba o zaposlitvi ali delu, fotokopija delovne knjižice, potrdilo o prijavi v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje, potrdila o prijavi v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, v kolikor je bila oseba v omenjenem obdobju zaposlena v Republiki Sloveniji, ustrezna zdravstvena dokumentacija ali potrdila zdravnika, da se je oseba v omenjenem obdobju zdravila v Sloveniji, overjene najemne pogodbe, potrdila o šolanju za posamezna šolska leta, potrdila o plačanih stanovanjskih stroških.

Potrdila o prijavljenem prebivališču, dovoljenju za bivanje ter izdanih vizah za prebivanje v Sloveniji se ne upoštevajo kot samostojen dokaz o dejanskem življenju v Sloveniji.

V kolikor oseba izpolnjevanja pogoja dejanskega življenja ne more izkazati z listinskimi dokazili, uradna oseba izvede dokazni postopek z zaslišanjem stranke in prič (predlaganih oziroma naključno izbranih). Pojem prekinitve dejanskega življenja iz 3. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS je opredeljen v 2. členu Uredbe. V skladu z desetim odstavkom 10. člena ZDRS uradna oseba na podlagi vpogleda v Register tujcev ugotovi, ali oseba izpolnjuje pogoj urejenega statusa tujca.

- **Dokazila o zagotovljenih sredstvih za preživljanje, ki osebi, ki je vložila vlogo za sprejem v državljanstvo, in osebam, ki jih mora preživljati, zagotavljajo materialno in socialno varnost**

Deveti odstavek 10. člena ZDRS opredeljuje, kaj šteje, da ima oseba zagotovljeno materialno in socialno varnost. Nadalje 3. člen Uredbe opredeljuje zagotovljena sredstva, ki se štejejo kot dokaz o izpolnjevanju pogoja zagotovljene materialne in socialne varnosti.

V kolikor je oseba redno zaposlena, jo uradna oseba, v namen ugotovitve višine zagotovljenega sredstva za preživljanje, pozove k predložitvi potrdil o prejemanju dohodka za zadnji dve leti v skladu s 3. členom Uredbe. V kolikor je oseba zaposlena pri samostojnem podjetniku, morajo biti potrdila o prejetem dohodku potrjena pri pristojnem davčnem organu. V kolikor oseba opravlja samostojno dejavnost (samostojni podjetnik), se kot dokaz o izpolnjevanju navedenega pogoja upošteva sklep o vpisu samostojnega podjetnika v Poslovni register RS, potrdilo o višini zavarovalne osnove ter odločba o odmeri davka za predhodno leto.

V kolikor oseba, ki prosi za pridobitev državljanstva, nima zagotovljenih sredstev za preživljanje, jo je potrebno seznaniti, da se kot ustrezen dokaz o izpolnjevanju navedenega pogoja upoštevajo tudi dokazila o zagotovljenih sredstvih osebe, ki jo je po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, glede na določila Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku, dolžna preživljati (deveti odstavek 10. člena ZDRS v povezavi s 3. členom Uredbe). V navedenem primeru je potrebno, v kolikor je ta oseba tujec in ima sklenjeno delovno razmerje v Republiki Sloveniji, nadalje preveriti, ali ima v Sloveniji izdano veljavno delovno dovoljenje (preverka naslovljena na Zavod RS za zaposlovanje).

Osebo je potrebno pozvati k predložitvi pisne izjave o tem, koliko družinskih članov se preživlja z izkazanim dohodkom, kajti šteje se, da ima oseba zagotovljena sredstva za preživljanje, če ima zagotovljena sredstva v višini osnovnega minimalnega dohodka tudi za vsako osebo, ki jo je dolžna preživljati. Obveznost preživljanja družinskih članov obstaja tudi v primeru, če družinski člani prosilca, ki jih je po zakonu dolžan preživljati, ne živijo z njim v Sloveniji. Obveznost preživljanja družinskih članov se presoja po Zakonu o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (44. člen), ki določa, da se obveznost preživljanja med krvnimi sorodniki ali obveznost preživljanja sorodnikov v svaštvu presoja po pravu države, katere državljan je sorodnik, od katerega se zahteva preživljanje, kar pa ne velja za razmerje med starši in otroki. Navedeno pomeni, da se pri presoji obveznosti preživljanja staršev do svojih otrok, ne glede na to, kje živijo, presoja po slovenskem pravu, to je po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih.

- **Dokazilo, da obvlada slovenski jezik za potrebe vsakdanjega sporazumevanja**

Izpolnjevanje navedenega pogoja se dokazuje s predložitvijo spričevala o uspešno opravljenem izpitu iz znanja slovenščine na osnovni ravni, ki ga izda Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. V namen preprečevanja morebitnih zlorab, uradna oseba, na podlagi vpogleda v mesečni seznam Centra za slovenščino kot drugi jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, posredovanega s strani ministrstva, preveri, ali je oseba dejansko opravila zadevni izpit.

Izpolnjevanje navedenega pogoja se lahko dokazuje tudi s predložitvijo dokazil o dejstvih, navedenih v četrtem odstavku 10. člena ZDRS: potrdilom o končani osnovni šoli v Sloveniji, s potrdilom o uspešno dokončanem javno veljavnem programu srednješolskega izobraževanja v Sloveniji, s potrdilom o pridobitvi izobrazbe na VI. ali VII. stopnji oziroma o končanem visokošolskem ali univerzitetnem študiju v Sloveniji po 25. 6. 1991, s potrdilom o končani osnovni ali srednji šoli s slovenskim učnim jezikom, na območjih, na katerih živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah, ali če je oseba starejša od 60 let in dokaže, da dejansko živi v Sloveniji 15 let.

Peti odstavek 10. člena ZDRS ureja način izpolnjevanja navedenega pogoja v primeru nepismenih oseb. Med nepismene osebe se štejejo osebe, ki nimajo dokončanih šest razredov osnovne šole. V kolikor oseba navaja, da je nepismena, jo uradna oseba pozove k predložitvi dokazila, iz katerega bo razvidno, koliko razredov osnovne šole je oseba dokončala (predložitev spričeval o zaključenih posameznih razredih osnovne šole se ne upošteva kot dokaz). V kolikor oseba na podlagi predloženega dokazila izkaže nepismenost, jo uradna oseba napoti na opravljanje izpita iz govornega sporazumevanja v slovenščini na osnovni ravni ter istočasno o tem obvesti Center za slovenščino kot drugi jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Peti odstavek 10. člena ZDRS nadalje določa, da navedenega pogoja ni potrebno izpolnjevati osebi, ki zaradi okvar zdravja, ki onemogočajo vsakdanje sporazumevanje, ni sposobna opraviti izpita v zahtevani obliki. V kolikor oseba vztraja pri nezmožnosti opravljanja izpita iz predhodno navedenega razloga, jo uradna oseba seznanj, da bo dokaz o zatrjevani nezmožnosti oprave izpita izveden z izvedencem, katerega stroški bodo breme osebe, hkrati pa se osebo seznanj tudi z možnostjo izbire izvedenca.

- **Dokazilo, da oseba ni bila pravnomočno obsojena na nepogojno zaporno kazen, daljšo od treh mesecev, ali da ji ni bila izrečena pogojna obsodba na zaporno kazen s preizkusno dobo, daljšo od enega leta**

Izpolnjevanje navedenega pogoja oseba dokazuje s potrdilom iz kazenske evidence, ki ga izda pristojni organ države, katere državljan je oseba oziroma države rojstva oziroma države na območju katere (katerih) je oseba prebivala. Pri tem je potrebno pojasniti, da gre za potrdilo, da oseba ni vpisana v kazensko evidenco matične države in ne za potrdilo sodišča, da zoper osebo ne teče kazenski postopek (v Bosni in Hercegovini, Republiki Srbiji in Republiki Makedoniji je organ, pristojen za izdajo potrdila iz kazenske evidence ministrstvo za notranje zadeve, na Hrvaškem pa ministrstvo za pravosodje).

V primeru, da je bila oseba le rojena v državi, katere državljan je, pa je dejansko nato prebivala v drugi državi, in ji pristojni organ države rojstva oziroma države, katere državljan je, zahtevanega potrdila ne more izdati, zadostuje potrdilo organa, da iz navedenih razlogov ni podlage za izdajo zahtevanega potrdila. Uradna oseba v tem primeru osebo pozove k podaji izjave o nekaznovanosti (v skladu s 6. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS) na zapisnik, z opozorilom na posledice kazenske in materialne odgovornosti.

V primeru, da se v postopku ugotovi, da je bila oseba pravnomočno obsojena oziroma, da ji je bila izrečena pravnomočna pogojna obsodba v katerikoli drugi državi v skladu z navedeno določbo, se šteje, da oseba ne izpolnjuje navedenega pogoja.

Uradna oseba na podlagi vpogleda v evidenco FIO (fonetično iskanje oseb) tudi preveri podatke o morebitnih kaznivih dejanjih oziroma prekrških. V primeru, da uradna oseba v postopku ugotovi, da je zoper osebo uveden kazenski postopek za kaznivo dejanje iz 6. točke prvega odstavka 10. člena, prekine postopek do pravnomočne odločitve v kazenskem postopku (v navedenem primeru gre za postopek rešitve predhodnega vprašanja; 147.–152. člen ZUP).

V kolikor uradna oseba v postopku ugotovi, da je bila oseba pravnomočno obsojena na zaporno kazen, oziroma ji je bila izrečena pogojna obsodba v smislu 6. točke prvega odstavka 10. člena zakona, pred odločitvijo v postopku preveri, če so podani pogoji za izbris obsodbe iz kazenske evidence (šesti odstavek 10. člena zakona).

- **Dokazilo, da ima oseba poravnane davčne obveznosti**

Uradna oseba je podatke iz uradne evidence dolžna pridobiti po uradni dolžnosti in stranko pozvati k predložitvi tega dokaza le v primeru, če stranka ni dala soglasja.

3.6.2 12. ČLEN ZDRS

Omogoča pridobitev državljanstva pod »**olajšanimi**« pogoji določenim kategorijam oseb, ki morajo poleg izrecno določenih pogojev v posameznih odstavkih tega člena izpolnjevati tudi kumulativno navedene pogoje iz 10. člena ZDRS:

- **slovenski izseljenec oziroma njegov potomec do četrtega kolena v ravni vrsti** (prvi odstavek 12. člena) – slovenski izseljenec je oseba slovenske narodnosti, ki se je izselila v tujino iz Slovenije; oseba dokaže slovensko poreklo s predložitvijo listinskih dokazil, kot so npr.: izpiski iz matičnih knjig, krsti list, spričevala, pri čemer termin »do četrtega kolena v ravni vrsti« zajema praprastarše;
- **oseba, ki je izgubila državljanstvo Republike Slovenije na podlagi odpusta ali odreka** (drugi odstavek 12. člena) – navedeno dejstvo po uradni dolžnosti preveri uradna oseba na podlagi vpogleda v uradno evidenco o prenehanju državljanstva (vpogled v arhiv k RMK, državljanstvo knjigo, register državljanstev);
- **oseba, poročena z državljanom Republike Slovenije** (tretji in četrti odstavek 12. člena) – v kolikor je bila zakonska zveza sklenjena v tujini in še ni bil izveden naknadni vpis v matični register, kar mora uradna oseba preveriti po uradni dolžnosti, pozove osebo k predložitvi izpiska iz poročne matične knjige; pri presoji izpolnjevanja pogoja neprekinjenega bivanja se uporabljajo določila 7. člena Uredbe; v primeru, da oseba vloži prošnjo za spregled izpolnjevanja pogoja bivanja ali odpusta, je potrebno vlogo, v kolikor je prehodno ugotovljeno, da so izpolnjeni vsi ostali zakonsko določeni pogoji, brez odlašanja odstopiti ministrstvu, ki jo bo posredovalo Vladi RS (okolščine, ki vplivajo na soglasje vlade so določene v 9. členu Uredbe);
- **oseba, rojena na območju Republike Slovenije** (peti odstavek 12. člena) – oseba mora v postopku dokazati izpolnjevanje pogoja dejanskega bivanja v Sloveniji od rojstva dalje (stranko je med drugim obvezno potrebno pozvati k predložitvi dokazil o osnovnošolskem izobraževanju v RS);
- **oseba s statusom begunca, priznanega po zakonu o azilu** (sedmi odstavek 12. člena) – uradna oseba po uradni dolžnosti zaprosi pristojni organ za pridobitev podatka o statusu begunca; osebi, ki ima priznan status begunca, ni potrebno predložiti dokaza o odpustu iz dosedanjega državljanstva; oseba s statusom begunca je skladno z določili Zakona o upravnih taksah oproščena plačila upravne takse za izdajo odločbe (tarifna št. 11);
- **oseba brez državljanstva – apatrid** (osmi odstavek 12. člena) – zaradi možnih različnih situacij je potrebno presojati od primera do primera, s pomočjo Konvencije o pravnem položaju oseb brez državljanstva, npr. oseba dokaže apatridnost s predložitvijo dokazila, da ni državljan države rojstva oziroma države, v kateri(h) je prebivala (oziroma njeni starši, zakonec);
- **oseba, ki je v Republiki Sloveniji obiskovala in uspešno zaključila najmanj visokošolski program** (deveti odstavek 12. člena) – oseba navedeno dokaže s predložitvijo dokazil o zaključenih posameznih letnikih študija v Sloveniji in fotokopijo diplome (predložena dokazila morajo biti overjena skladno z določilom 178. čl. ZUP).

3.7 PROBLEMATIKA PRI VODENJU POSTOPKOV

Zakon je z osnovnimi kriteriji opredelil, kaj šteje, da oseba izpolnjuje določen pogoj. V praksi pa se vedno znova pojavljajo primeri, ko pri se pri presoji dokazil pojavljajo dvomi. Pri tem je zelo pomembno, da uradne osebe enotno upoštevajo posamezne vrste dokazil. V nadaljevanju predstavljam posamezne dileme, skupaj s pojasnilom, kako pravilno postopati in tudi posamezne primere, kjer bo potrebno zakonske določbe še podrobneje opredeliti.

3.7.1 ODPUST IZ DRŽAVLJANSTVA RS

2. točka prvega odstavka 10. člena ZDRS določa, da ima oseba odpust iz dosedanjega državljanstva ali da izkaže, da ga bo dobila, če bo sprejeta v državljanstvo Republike Slovenije. V drugem odstavku 10. člena navedenega zakona pa je navedeno, da se šteje, da je pogoj iz 2. točke izpolnjen, če je oseba brez državljanstva, če dokaže, da ga po zakonu njene države izgubi s samo naturalizacijo ali če dokaže, da tuja država ne odloči o vlogi za prenehanje državljanstva v razumnem roku. Šteje se, da država ne odloči v razumnem roku, če je oseba vlogo za prenehanje državljanstva pri pristojnih organih vložila najpozneje v 60-ih dneh po izdaji zagotovila, in je v dveh letih od vročitve zagotovila storila vse potrebno za uspešno dokončanje postopka pri pristojnih organih matične države. Če dokaže, da njena država ne daje odpusta, ali da prostovoljno pridobitev tujega državljanstva šteje za nelojalno dejanje, ki je sankcionirano v njenih predpisih, zadošča izjava prosilca, da se odreka tujemu državljanstvu, če bo pridobil državljanstvo Republike Slovenije. Dokaza o izpolnjevanju 2. točke prvega odstavka tega člena ni treba predložiti državljanu države članice Evropske unije, če obstaja med državama vzajemnost (2. odstavek 10. člena ZDRS).

Kot je razvidno zakonske določbe kot možnost izpolnjevanja zahtevanega pogoja, taksativno navajajo le:

- da ima oseba odpust iz dosedanjega državljanstva;
- če je oseba brez državljanstva;
- če dokaže, da ga po zakonu njene države izgubi s samo naturalizacijo ali
- če dokaže, da tuja država ne odloči o vlogi za prenehanje državljanstva v razumnem roku.

Določbo 2. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS bi bilo potrebno spremeniti na način, da se od prosilca zahteva, da predloži dokazilo o prenehanju njegovega dosedanjega državljanstva. Nekateri prosilci (npr. državljani Republike Bosne in Hercegovine) namreč v praksi navedeni pogoj izkazujejo s predložitvijo sklepov o odreku tujemu državljanstvu in ne z dokazilom o odpustu, kot je to definirano v 2. točki prvega odstavka 10. člena ZDRS. Nadalje je določeno, da če oseba dokaže, da njena država ne daje odpusta, ali da prostovoljno pridobitev tujega državljanstva šteje za nelojalno dejanje, ki je sankcionirano v njenih predpisih, zadošča izjava prosilca, da se odreka tujemu državljanstvu, če bo pridobil državljanstvo Republike Slovenije.

Pri ugotavljanju navedenega pogoja oseb s področja Republike Kosovo, na območju katerega v skladu z Resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1244 z dne 10. 6. 1999 izvršuje začasno upravo UNMIK, ki postopkov odpusta tamkajšnjih državljanov ne izvaja, prav tako pa postopkov odpusta iz državljanstva Republike Srbije oseb iz Kosova ne izvaja pristojni organ Republike Srbije, to je Ministrstvo za notranje zadeve, se šteje, da je izpolnjen dejanski stan drugega odstavka 10. člena zakona, in

sicer v delu, ki določa, da je pogoj 2. točke izpolnjen, če tujec dokaže, da država odpusta ne daje. V postopku se izda odločba o sprejemu v slovensko državljanstvo.

Prav tako pa argentinski zakon št. 23.059 z nobenim zakonskim določilom ne predvideva možnosti izgube državljanstva, niti takrat, ko njihov državljan zaprosi za drugo državljanstvo (Potrdilo Veleposlaništva Republike Argentine v Avstriji, Konzularnega odseka na Dunaju z dne 17. 4. 2008). Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije v svojih odločitvah oz. v postopku revizije ob sprejemu argentinskega državljanca v slovensko državljanstvo, pred vročitvijo odločbe pogojuje, da se prosilca pozove, da na zapisnik poda izjavo, da se odreka tujemu državljanstvu, če bo dobil državljanstvo Republike Slovenije. Pri tem se sklicuje na zgoraj navedeno določbo ZDRS, da je izkazano, da Republika Argentina ne daje odpusta, zato je potrebna njegova izjava o odreku argentinskemu državljanstvu.

Tukaj se pojavlja vprašanje, zakaj ministrstvo ni zavzelo enakega stališča tudi pri sprejemih oseb iz Republike Kosovo, upoštevajoč tamkajšnje razmere, na podlagi katerih njihovi državljanji ne morejo pridobiti odpustov iz omenjene Republike. Menim, da gre za neenakopravno obravnavanje tujih državljanov pri ugotavljanju izpolnjevanja pogoja iz 2. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS.

3.7.2 PREKINITEV DEJANSKEGA ŽIVLJENJA

Skladno z 2. členom Uredbe o merilih in okoliščinah ugotavljanja pogojev pridobitve državljanstva Republike Slovenije v postopku naturalizacije, je potrebno v dokaznem postopku ugotavljati možno prekinitev dejanskega življenja vseh oseb, ki prosijo za državljanstvo na podlagi 10., 12., 13. in 14. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije. Dvomi se postavljajo pri ugotavljanju dejanskega neprekinjenega bivanja mladoletnih otrok, ko stranke npr. predložijo potrdilo, da je bil otrok izpisan iz vrtca 26. junija, v prvi razred pa so otroci vpisani s 1. septembrom, zato je potrebno, skladno z uredbo, pri mladoletnih osebah ugotavljati dejansko življenje v Sloveniji tudi v času počitnic, saj trajajo več kot 60 dni. Hkrati se ugotavlja, da v nekaterih primerih vodenja postopka po 14. členu ZDRS prihaja do zlorabe potrdil o šolanju otroka (ki v postopku služijo kot dokazilo o dejanskem bivanju otroka v Sloveniji) in sicer tako, da starš otroka zgolj vpiše v šolo in dobi potrdilo, drugo leto pa ga vpiše na drugo šolo in tako v postopek sprejema v državljanstvo kot dokazilo o njegovem bivanju v Sloveniji lahko predloži potrdila o šolanju za dve šolski leti.

Glede na zgoraj omenjeno problematiko zlorab potrdil o šolanju se predlaga, da se v postopku kot dokaz o izpolnjevanju zgoraj omenjenega pogoja zahteva:

- potrdilo o šolanju mladoletnika v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo prošnje in overjeno spričevalo o učnem uspehu v preteklem koledarskem letu;
- potrdilo o šolanju (in ne potrdilo o vpisu) mladoletnika za tekoče šolsko leto (ugotavljanje dejanskega bivanja mladoletne osebe v RS v času odločanja).

Glede na 2. člen Uredbe, kjer je natančno določeno, kdaj se šteje, da gre za dejansko prekinitev bivanja prosilca v RS, je smotno, da se za mladoletne osebe ugotovi njihovo dejansko življenje v RS tudi v času poletnih počitnic (od junija do septembra). Starši lahko kot dokaz o bivanju njihovih mladoletnih otrok v RS v času šolskih počitnic, predložijo npr. potrdila o obiskovanju poletnih tečajev, potrdilo o datumskih obiskih pri zdravniku v določenem obdobju itd. V kolikor starši z omenjenimi dokazi ne razpolagajo, se izvede zaslišanje prič.

3.7.3 DEVETI ODSTAVEK 12. ČLENA ZDRS

V državljanstvo Republike Slovenije se lahko sprejme oseba, ki je v Sloveniji obiskovala in uspešno zaključila najmanj visokošolski program, če dejansko živi v Republiki Sloveniji najmanj sedem let, od tega neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje, če ima urejen status tujca ter izpolnjuje pogoje iz 2., 4., 6., 7., 8., 9. in 10. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona (9. odstavek 12. čl. ZDRS).

Problemi se pojavljajo pri dokazovanju 4. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS, v zvezi s 3. členom Uredbe, ki določa, da mora prosilec vsaj dve leti neprekinjeno prejemati v Uredbi navedene prejemke. Uredba, ki določa merila za ugotavljanje pogoja iz 4. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS, ne predvideva izjem za prosilce, ki sklepajo prvo zaposlitev po končanem študiju oziroma šolanju v smislu dveletnega neprekinjenega prejetanja enega izmed taksativno naštetih prejemkov. Tudi takšna oseba mora imeti zagotovljeno dvoletno kontinuiteto glede prejetanja dohodkov.

Uredba je v primerih, kadar osebe prosijo za državljanstvo na podlagi te pravne podlage neživljenjska, saj ni realno, da bo oseba takoj po zaključenem študiju (v času študija jo preživljajo starši) dobila zaposlitev. V primeru, da bi se teoretično oseba lahko zaposlila takoj naslednji dan po diplomiranju, v praksi ni izvedljivo, saj zaradi dolgotrajnih postopkov na zavodu za zaposlovanje ne more takoj pridobiti dovoljenja za delo, ki ga kot tujka potrebuje.

3.7.4 VIŠINA SREDSTEV

V praksi se pojavljajo primeri, da osebe kot dokaz o višini zagotovljenih sredstev, predložijo tudi prejemek (npr. sklenjeno najemno pogodbo iz tujine), ki ga ne predložijo v postopkih za pridobitev otroškega dodatka, čeprav so ga dolžni, zato mora upravni organ, ki vodi postopek za sprejem v slovensko državljanstvo, o tem obvestiti Center za socialno delo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in pristojni davčni organ (ker tega prejemka osebe običajno ne prijavijo davčnemu organu). Do tega prihaja, ker prosilci v postopku pridobitve otroškega dodatka skušajo prikazati čim nižje prejemke družine, v postopku sprejema v slovensko državljanstvo pa čim višje prejemke. V takih primerih upravni organ, ki vodi postopek za sprejem v slovensko državljanstvo, tega prejemka v postopku ne sme upoštevati, hkrati pa mora potem, ko je že obvestil davčni organ, ponovno preveriti izpolnjevanje pogoja iz 9. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS.

V zvezi z navodilom, iz katerega izhaja, da se k neto plači ne morejo upoštevati povračila za hrano in prevoz, se v postopkih pojavlja, da prosilci kot dokazilo o zagotovljenih sredstvih prilagajo posamezne izplačilne liste za določene mesece in potrdilo delodajalca o višini neto plače za posamezen mesec. Višine neto zneskov na teh dokazilih so različne, saj delodajalci izpišejo na potrdila višino neto zneska, ki so ga delavcu dejansko izplačali (vključno s povračilom za hrano in prevoz), na izplačilni listi pa je razvidno, da je neto osebni dohodek za posamezni mesec nižji. Vprašanje je, kateri znesek upoštevati, oziroma katero potrdilo zahtevati od strank, kadar mejne višine sredstev odločilno vplivajo na izpolnjevanje oz. neizpolnjevanje pogoja 4. točke prvega odstavka 10. člena zakona.

Predlaga se, da stranke v postopku kot dokaz o zagotovljenih sredstvih najmanj v višini, ki njej in osebam, ki jih mora preživljati, zagotavljajo materialno in socialno varnost, predložijo zadnje tri izplačilne listine delodajalca v izvorniku oz. v overjeni kopiji, iz katerih

bo natančno razvidna med drugim neto plača kot tudi neto znesek za izplačilo. Pri ugotavljanju višine zagotovljenih sredstev stranke se namreč upošteva neto plača in ne neto znesek za izplačilo, ki vključuje tudi povračila za prevoz in prehrano. Potrdil delodajalcev o višini strankinega neto dohodka za zadnje tri mesece ni mogoče šteti za verodostojni dokaz, ker se iz potrdil običajno ne vidi razlika med neto plačo in neto zneskom za izplačilo. V kolikor stranka v postopku predloži potrdilo delodajalca o njenem neto dohodku, jo je potrebno pozvati na predložitev zadnjih treh izplačilnih list. V kolikor dohodki stranke ne zadostuje za preživljanje vseh članov v družini, z dohodkom pa razpolaga tudi njen zakonski oz. izven zakonski partner (dlje časa trajajoča izven zakonska skupnost) naj predloži tudi njegove zadnje tri izplačilne liste.

3.7.5 UREDBA – 4. ČLEN

Potrebna je jasnejša opredelitev Uredbe, zlasti v 4. členu, kjer kot nevarnost za javni red iz 8. točke prvega odstavka 10. člena zakona šteje:

- če je bil prosilec v Republiki Sloveniji pravnomočno obsojen ali pa mu je bila izrečena globa za prekršek po Zakonu o orožju (Ur. l. RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo), Zakonu o eksplozivih (Ur. l. RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo), Zakonu o tujcih (Ur. l. RS, št. 107/06 – uradno prečiščeno besedilo), Zakonu o nadzoru državne meje (Ur. l. RS, št. 110/06 in 35/2010) ali Zakonu o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (Ur. l. RS, št. 108/99 in 44/00).

Vsaka pravnomočna obsodba ali izrečena globa predstavlja zadržek. Uredba ne definira časovnega obdobja, za katerega se šteje nevarnost za javni red, zato se v praksi upošteva, da prosilec ne izpolnjuje navedenega pogoja, dokler od pravnomočnosti ne mine več kot tri leta (205. člen Zakona o prekrških). Pravnomočne odločbe, sodbe oziroma sklepi se iz evidence izbrišejo po poteku treh let od dneva pravnomočnosti.

3.8 PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA

Državljanstvo Republike Slovenije preneha:

- z odpustom (na podlagi vloge),
- z odrekom (volja posmeznika),
- z odvzemom,
- po mednarodni pogodbi.

Ko oseba zaprosi za odpust iz državljanstva, preneha to državljanstvo osebi na podlagi vloge. Kadar so izpolnjeni vsi zakonsko določeni pogoji za odpust iz državljanstva, pristojni organ izda odločbo z uporabo prostega preudarka. V primeru, da niso izpolnjeni vsi zakonsko določeni pogoji za odpust, organ ne sme podeliti odpusta iz državljanstva (Šturm, 1996. str. 102).

3.8.1 PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA Z ODVZEMOM (26. ČLEN ZDRS)

Državljanu Republike Slovenije, ki dejansko živi v tujini in ima tudi tuje državljanstvo, **se lahko** odvzame državljanstvo Republike Slovenije, če s svojim delom škoduje mednarodnim ali drugim interesom Republike Slovenije.

Za delo, s katerim se škoduje mednarodnim in drugim interesom Republike Slovenije, se šteje:

- a) če oseba pripada organizaciji, katere aktivnost meri na rušenje ustavnega reda Republike Slovenije;
- b) če oseba kot pripadnik tuje obveščevalne službe škoduje interesom Republike Slovenije ali če tem interesom škoduje s svojim delom v državnem organu ali organizaciji tuje države;
- c) če je oseba pogosti storilec kaznivih dejanj, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, in prekrškov zoper javni red;
- d) če oseba kljub pozivu pristojnega organa odkloni izpolnitev z ustavo in zakonom predpisane dolžnosti državljana Republike Slovenije;
- e) šteje se, da ima oseba državljanstvo tuje države, če ima potno listino državljana tuje države ali če izvršuje vojaško dolžnost po predpisih te države ali če je zaposlena v državnem organu ali v oboroženih silah tuje države.

Odločba o odvzemu državljanstva Republike Slovenije se lahko izjemoma izda brez udeležbe stranke v postopku.

Osebi, ki ji je odvzeto državljanstvo Republike Slovenije, to preneha z dnem vročitve odločbe; če odločbe ni mogoče vročiti, ji državljanstvo Republike Slovenije preneha z dnem objave v Uradnem listu Republike Slovenije.

3.9 SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE

Kadar se v praksi izvajanja zakona pokažejo področja, ki so premalo ali nenatančno definirana in posledično temu nejasna za uporabnike, je potrebno zakon spremeniti ali ustrezno dopolniti. Spremembe lahko odpravljajo neskladja znotraj istega predpisa (npr. starostna meja glede prigrasitve) ali neskladja z drugimi predpisi oziroma poenotenje pravnih pojmov (uskaditev z določbami Zakona o matičnem registru, uskladitev z določbami Zakona o tujcih ...).

V preteklosti so spremembe prinesle tudi določeno poenostavitev postopkov glede vlaganja vlog za pridobitev, prenehanje državljanstva Republike Slovenije in izdajanja listin, s katerimi se dokazuje državljanstvo Republike Slovenije (odpravljanje krajevne pristojnosti) v smislu prijaznejših in dostopnejših storitev državne uprave.

Bistvena novost na področju sprememb ZDRS je prenos stvarne pristojnosti, kar pomeni, da se pristojnost za odločanje v postopkih pridobitve in prenehanja državljanstva Republike Slovenije prenaša na upravne enote, ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, pa je postavljeno v vlogo »nadzornega« organa, ki v teh postopkih opravlja revizijo. Prenos stvarne pristojnosti v postopkih pridobitve in prenehanja državljanstva Republike Slovenije na upravne enote zasleduje koncept teritorialne dekoncentracije državne uprave, torej prenos opravljanja nalog iz državne pristojnosti centralnega organa (Ministrstva za notranje zadeve) na državne upravne organe organizirane po teritorialnem principu (upravne enote). Temeljni cilj je ustvarjanje enotne prakse in posledično temu preprečevanje možnosti neenakega odločanja v podobnih primerih, kar povečuje pravno varnost posameznika. Odprava krajevne pristojnosti pa sledi temeljnemu konceptu, uporabniku prijaznejših in dostopnejših storitev državne uprave.

Ena izmed pomembnih sprememb se nanaša tudi na zvišanje starostne meje glede prigrasitve polnoletnih oseb v državljanstvo Republike Slovenije iz prejšnjih 23 let na 36 let starosti. Nadalje prejšnje določbe zakona niso pogojevale dejanskega bivanja z zakonitim bivanjem v Republiki Sloveniji, zato je prosilec lahko pridobil slovensko

državljanstvo tudi v primeru, ko tu ni imel urejenega nobenega statusa. Zakonodajalec je, kot enega izmed kumulativno določenih pogojev pri posameznih pravnih podlagah, dodal tudi pogoj urejenega statusa tujca (veljavno dovoljenje za začasno ali stalno prebivanje). Po novem pogoja zagotovljenega stanovanja ni več potrebno izpolnjevati nobenemu prosilcu. Spremembe so tudi pri opredelitvi pogoja o izpolnjevanju 5. točke prvega odstavka 10. člena zakona glede obvladanja slovenskega jezika. Postavljeni so kriteriji, kdaj se šteje, da je pogoj izpolnjen. Prejšnja določba zakona je v praksi povzročala težave, ko prosilci zaradi takšnih ali drugačnih osebnih lastnosti ali okoliščin niso bili sposobni opraviti izpita iz aktivnega znanja slovenskega jezika, ker zakon ni opredeljeval natančnejših kriterijev za tiste skupine prosilcev, ki iz objektivnih razlogov (resne okvare zdravja) preizkusa niso mogli opraviti, niti ni opredelil izjem za tiste, ki so se slovenskega jezika naučili v okviru rednega izobraževanja. Izenačitev pogojev za vse polnoletne prosilce je tudi v določbi, da mora imeti vsakdo, ki zaprosi za sprejem v slovensko državljanstvo, v Republiki Sloveniji poravnane davčne obveznosti. Nova je tudi dopolnitev določbe, ki se nanaša na izredno naturalizacijo s pogojem enoletnega dejanskega bivanja tujca v Republiki Sloveniji (razen za osebe, ki uveljavljajo korist države iz nacionalnih razlogov). Po novem morajo mladoletne osebe v Republiki Sloveniji bivati vsaj leto dni pred vložitvijo prošnje (2. odstavek 14. člena ZDRS). V primeru, da je bila naturalizacija dosežena z lažnimi izjavami, je mogoče odločbo o sprejemu v slovensko državljanstvo razveljaviti kadarkoli, prej je bil predpisan triletni rok. Osebam, ki so rojene v Sloveniji in tu živijo od rojstva dalje, po novem ni potrebno predložiti dokaza o odpustu iz dosedanjega državljanstva, dokaza o trajnem viru preživljanja ter dokaza o znanju slovenskega jezika, za njih tudi ne velja izjema glede urejanja statusa tujca. Ravno tako prosilec, ki imajo priznan status begunca v skladu z zakonom o azilu, ni potrebno predložiti dokaza o odpustu iz dosedanjega državljanstva, za sprejem pa lahko zaprosijo že po petletnem neprekinjenem dejanskem bivanju v Republiki Sloveniji. Neprekinjeno petletno dejansko bivanje pred vložitvijo prošnje, je določeno tudi za prosilce brez državljanstva. Pomembna novost je določba o podaji prisege o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, ki je utemeljen v Ustavi Republike Slovenije.

Navedene spremembe bistveno spreminjajo pogoje, ki jih morajo prosilci za slovensko državljanstvo izpolnjevati, pred oddajo svoje vloge pa biti z njimi čim bolj seznanjeni, saj bodo na ta način lažje in hitreje izkazali, da izpolnjujejo vse zahtevane zakonske pogoje.

4 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O TUJCIH

4.1 TUJSKO PRAVO

Zakon o tujcih (Ur. l. RS, št. 64/2009; ZTuj-1-UPB6) je pravni instrument, s katerim se ureja področje migracij ter bivanja tujcev v Republiki Sloveniji. Zakon določa pogoje in načine vstopa, zapustitve in bivanja teh oseb v Republiki Sloveniji, implementira pa tudi določila več direktiv Evropske unije.

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) je eden najpomembnejših mednarodnopravnih aktov, s katerim je urejena pravna zaščita tujcev. Večina določb te konvencije velja za vsakogar v vsaki državi, ki je to konvencijo ratificirala, ne glede na to, ali je oseba tujec ali državljan. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic varuje položaj tujcev v naslednjih pogledih: vsakdo, ki je zakonito na ozemlju kake države, ima v tej državi pravico, da se svobodno giblje in da si svobodno izbira prebivališče. Omejitve so možne samo z zakonom, in to v primerih, ko je to upravičeno zaradi varovanja javnega interesa (Debelak, Rakočevič, 2008, str. 131).

Vsaka država ima suvereno pravico odločati o tem, kdo, na kakšen način ter pod kakšnimi pogoji lahko vstopa in prebiva na ozemlju te države. Države ta vprašanja urejajo z zakoni in drugimi predpisi, za katere je skupni izraz za to TUJSKO PRAVO. Predpisi, ki urejajo pravni položaj tujcev so: zakon o tujcih, zakon o nadzoru državne meje, zakon o mednarodni zaščiti itd. Z njimi je urejen pravni položaj tujcev in so sestavni del »domačega« prava; nanašajo se na pravni položaj tujcev, na njihovo zaščito in pravice, določajo pa tudi nekatere omejitve v primerjavi s položajem državljanov. Migracijska politika vsake države mora imeti podlago v pravnem redu, načela in smernice priseljevanja in integriranja tujcev v družbo pa morajo biti urejene v ustreznih predpisih (Debelak in Rakočevič, 2008, str. 133).

4.1.1 OPREDELITEV POJMA

Definicija besede tujec, glede na slovensko zakonodajo pravi, da je tujec vsakdo, ki nima državljanstva Republike Slovenije. Slovenska zakonodaja je skladna s pravnim redom Evropske unije, vendar pa je ob tem nujno opozoriti, da je v Evropski uniji strogo ločeno med državljani tretjih držav in državljani članic Evropske unije (Oberstar, 2001, str. 1).

Oseba brez državljanstva, ki ga nobena država v skladu s svojimi pravnimi akti nima za svojega državljana, je tujec.

4.2 PROSTI PREUDAREK

Po Zakonu o tujcih je tako torej tudi dovoljena uporaba prostega preudarka. Kadar uradna oseba odloča o izdaji dovoljenja za prebivanje tujca v Republiki Sloveniji, lahko odloči, da kljub izpolnjenim zakonsko določenim pogojem, tujec ne pridobi dovoljenja za prebivanje, ker je uradna oseba pridobila podatek, da je tujec zabeležen v evidenci FIO (računalniško vodena evidenca MNZ-ja, v katerega imajo vpogled pristojni za odločanje na upravni enoti; v tej evidenci so zabeleženi prekrški tujcev). Uradna oseba mora v odločbi natančno opredeliti razloge, se pravi natančno opisati in obrazložiti, kako je diskrecijsko pravico uporabila ter da ni prišlo do zlorabe te pravice.

Zakon o tujcih v 36. členu govori o združitvi družine in pravici do celovitosti družine. V 4. odstavku je določena izjema, da lahko pristojni organ oz. uradna oseba, po prostem preudarku, za ožjega družinskega člana šteje tudi drugega sorodnika tujca, če posebne okoliščine govorijo v prid združitvi družine v Republiki Sloveniji. V primeru poligamne zakonske zveze se dovoljenje za prebivanje zaradi združitve družine lahko izda in podaljšuje le enemu zakoncu.

V 93. k členu je navedeno, kdo se šteje za družinskega člana državljana Evropske unije (v nadaljevanju EU) in družinskega člana slovenskega državljana.

»Družinski člani državljana EU in družinski člani slovenskega državljana (v nadaljnjem besedilu: družinski član) po tem zakonu so: zakonec; neporočeni otroci do dopolnjenega 21 leta starosti; neporočeni otroci zakonca do dopolnjenega 21 leta starosti; neporočeni otroci, starejši od 21 let, in starši, katere je državljan EU ali slovenski državljan po zakonu države, katere državljan je, dolžan preživljati; neporočeni otroci, starejši od 21 let, in starši zakonca, ki jih je zakonec državljana EU ali slovenskega državljana po zakonu države, katere državljan je, dolžan preživljati; starši državljana EU in slovenskega državljana do njegovega 21 leta starosti.

Izjemoma lahko pristojni organ, **po prostem preudarku**, za družinskega člana šteje tudi drugega sorodnika, če posebne okoliščine govorijo v prid združitvi družine v Republiki Sloveniji.«

Pristojni organ ima pravico do prostega preudarka tudi takrat, kadar odloča o izdaji dovoljenja za stalno prebivanje. Uradna oseba ni dolžna izdati dovoljenja za prebivanje tudi v primeru, ko tujec izpolnjuje vse pogoje, kateri so predpisani z zakonom. Ta pravica pripada državi, da v skladu z mednarodnimi načeli ter standardi sama suvereno odloča, komu bo dovolila naselitev na svojem ozemlju (Debelak in Rakočevič, 2008, str. 164).

Odločanje po prostem preudarku se uporablja tudi pri preverjanju istovetnosti tujcev. Pri izdajanju potnih in drugih listin ter dovoljenj za prebivanje, se lahko izdajo v določenih primerih. V 81. členu Zakona o tujcih pa je navedeno, da se določene listine tujcem morajo izdati. Osebam, ki jim je dovoljeno začasno zadrževanje v Republiki Sloveniji, policija lahko izda izkaznico o dovolitvi zadrževanja v Republiki Sloveniji.

5 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O MEDNARODNI ZAŠČITI (AZIL)

5.1 SPLOŠNA OPREDELITEV POJMOV

5.1.1 AZIL

Beseda azil izhaja iz grške besede »asylon«, kar pomeni sveto, nedotakljivo. V slovarju tujk je azil opredeljen kot zaščita, zatočišče, ki ga daje tuja država političnemu emigrantu. Pravica do azila pomeni pravica do zatočišča, ki jo uživajo politični begunci v tuji državi (Verbinc, 1997, str. 78).

5.1.2 MEDNARODNA ZAŠČITA

Mednarodna zaščita opredeljuje dva pojma, status begunca ter status subsidiarne oblike zaščite.

Konvencija o statusu beguncev iz leta 1951, ki je poznana kot Ženevska konvencija (podpisana v Ženevi 28. julija 1951 in Protokol o statusu beguncev, podpisan v New Yorku 31. januarja 1967, Ur. l. RS – MP, št. 9/92), določa pomen izraza begunec. »Begunec je oseba, ki je zunaj države, katere državljan je, ali v kateri je imela običajno prebivališče, ki se utemeljeno boji preganjanja zaradi rase, vere, narodne pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenemu političnemu prepričanju, in ki zaradi takšnega strahu ne more in noče uživati zaščite te države ali se vanjo vrniti.«

Z Direktivo Sveta 2004/83/ES (Kvalifikacijska direktiva) pa je določeno, kaj pomeni pojem »upravičenec do subsidiarne oblike zaščite«. Subsidiarna zaščita se prizna osebi, ki ne izpolnjuje pogojev za priznanje statusa begunca, vendar izkaže utemeljene in verodostojne razloge, da bi ji bila ob vrnitvi v matično državo povzročena resna škoda (smrtna kazen ali usmrtitev, mučenje ali nehumano ali poniževalno ravnanje). Prav tako se prizna subsidiarna zaščita zaradi resne in individualne grožnje zoper življenje ali svobodo prosilca zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada v izvorni državi.

5.2 PROSTI PREUDAREK

Zakon o mednarodni zaščiti (Ur. l. RS, št. 111/2008 Odl.US: U-I-95/08-14, Up-1462/06-39, 30/2009 Odl.US: U-I-50/08-16, Up-2177/08-16, 58/2009, 37/2010 Odl.US: Up-958/09-18, U-I-199/09-6, 99/2010) določa pogoje in postopke za priznanje, prenehanje in odvzem mednarodne zaščite, v primeru subsidiarne zaščite pa tudi možnost podaljšanja. Prošnje se obravnavajo individualno ter na objektivni in nepristranski način.

Navedeni zakon v 30. členu določa, da se v postopkih za pridobitev mednarodne zaščite uporablja zakon, ki ureja splošni upravni postopek, če s tem zakonom ni drugače določeno.

Glede na vrsto postopkov in pa glede na dejstvo, da se v postopku za priznanje mednarodne zaščite od prosilca ne zahteva predložitve kakršnegakoli formalnega dokaza, kar v praksi pomeni, da je s strani prosilca dovolj, če predstavi svoje razloge, zaradi katerih je zapustil svojo izvorno državo in ki so po njegovem mnenju takšni, ki

upravičujejo priznanje mednarodne zaščite, bi lahko rekli, da se vsi postopki vodijo po prostem preudarku in v mejah, ki jih seveda določa zakon. Pri odločanju o mednarodni zaščiti je dokazno breme deljeno na prosilca in pristojni organ, ki je v skladu z določbo 22. člena zakona zavezan po uradni dolžnosti ugotoviti dejansko stanje in izdati zakonito in pravilno odločitev. Pri tem pa mora izjave prosilca preveriti v povezavi z informacijami o izvorni državi.

V času trajanja postopka priznanja mednarodne zaščite ima pristojni organ možnost izvedbe še dveh postopkov, pri katerih se prav tako uporablja prosti preudarek, in sicer:

- omejitev gibanja,
- razselitev izven azilnega doma.

5.2.1 OMEJITEV GIBANJA

Osebe, ki v Republiki Sloveniji zaprosijo za mednarodno zaščito se lahko svobodno gibajo, vendar pa v določenih primerih pride tudi do omejitve gibanja na območju azilnega doma. Omejitev gibanja traja dokler ne prenehajo razlogi za omejitev, vendar ne več kot tri mesece. Omejitev gibanja se lahko podaljša še za en mesec. Prosilcu se o omejitvi gibanja izda sklep, v katerem je naveden vzrok za omejitev gibanja ter čas trajanja omejitve gibanja.

Omejitev gibanja je določena v 51. členu zakona in določa, da je mogoče prosilcu začasno omejiti gibanje zaradi:

- ugotavljanja istovetnosti prosilca (v primeru, da je prosilec brez dokumentov) ali
- suma zavajanja in zlorabe postopka, zlasti iz razlogov četrte, pete, šeste, sedme, osme, devete, desete, dvanajste, petnajste in šestnajste alineje 55. člena tega zakona (v primeru, da prosilec uporablja ponarejene dokumente, ne pove pravega razloga, zakaj je zapustil svojo matično državo ipd.) ali
- razlogov ogrožanja življenja drugih ali premoženja ali
- preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni. Gibanje se lahko omeji na območje azilnega doma oziroma njegove izpostave ali na za to namenjen objekt azilnega doma ali drug ustrezen objekt ministrstva.

5.2.2 RAZSELITEV IZVEN AZILNEGA DOMA

Razselitev izven azilnega doma je določena v 83. členu zakona in v drugem odstavku določa, da se lahko prosilcu odobri razselitev na zasebni naslov, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- da je njegova istovetnost ugotovljena na podlagi drugega odstavka 43. člena tega zakona;
- da so mu na zasebnem naslovu zagotovljeni ustrezni pogoji za bivanje in da je bil z njim opravljen osebni razgovor.

6 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O NADZORU DRŽAVNE MEJE

6.1 DRŽAVNA MEJA

Državna meja je določen prostor, razmejen s črto ali pasom, s katerim se ločuje območje države od območij sosednjih držav. Je določen prostor treh dimenzij, razprostira se nad zemeljsko površino v višino, na površini tal in v zemeljsko globino. Sem spada tudi zračni prostor, ki se razteza nad kopnim, morjem, rekami in jezeri, ter prostor pod površino, nad katerim državi pripada suverenost (Debelak, Rakočevič, 2008, str. 247).

6.1.1 MEJNI PREHOD

Mejni prehod je kraj, kjer se lahko legalno prestopi državno mejo. Prehod skozi državno mejo je dovoljen le z veljavno potno listino. Oseba, ki vstopa v državo ali državo zapušča, gre preko označenega mejnega prehoda, tam pa mora ta oseba upoštevati navodila mejne kontrole.

6.2 NADZOR DRŽAVNE MEJE

Za nadzor državne meje je pristojna policija, podlago črpa v slovenskem pravu ter Zakoniku o schengenskih mejah (Ur. l. RS, št. 105, 13.04.2006, str. 1), ki je v državah članicah EU stopil v veljavo 13. 10. 2006. S tem zakonikom so določeni standardi in postopki, po katerih se morajo ravnati članice pri izvajanju osebne kontrole na notranjih in zunanjih mejah Unije. Poleg klasičnih policijskih pooblastil, policija uporablja tudi pooblastila pravnega reda Evropske unije, z namenom preprečevanja nevarnosti, to pomeni, kadar gre za ogrožanje javne varnosti in reda, zdravja in življenja ljudi ter premoženja. Zelo pomembno je, da se pri tem upošteva načelo sorazmernosti. Gre za uporabo tistega pooblastila, ki za posameznika predstavlja najmanjšo škodljivo posledico. To pomeni, da uporaba policijskih pooblastil ne sme povzročiti škode, ki bi bila v očitnem nesorazmerju z namenom in zastavljenim ciljem (Debelak in Rakočevič, 2008, str. 248).

Pri varovanju in nadzoru državne meje je osnovni namen preprečevanje nedovoljenih migracij. Zagotoviti je potrebno varovanje pred pojavi organizirane kriminalitete, nadzorovati pojave nedovoljenega bivanja, nedovoljeno je delo na črno, preprečiti pa je potrebno tudi razne kršitve zaradi nedotakljivosti državne meje.

6.2.1 PRAVNA PODLAGA S PODROČJA VAROVANJA IN NADZORA DRŽAVNE MEJE

V zvezi z varovanjem in nadzorom državne meje so v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS) veljavni naslednji zakoni in predpisi:

- Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM-2-UPB1; Ur. l. RS, št. 35/2010),
- Zakon o potnih listinah državljanov Republike Slovenije (ZPLD-1-UPB1; Ur. l. RS, št. 3/2006),
- Zakon o policiji (ZPol-UPB7, Ur. l. RS, št. 66/2009),
- Zakon o tujcih (ZTuj-1-UPB3; Ur. l. RS, št. 107/2006),
- Zakon o prekrških (ZP-1-UPB4; Ur.l. RS, št. 3/2007; sprememba: Ur.l. RS, št. 109/2009; Odl.US: U-I-56/08-15),

- Kazenski zakonik (KZ-UPB-1; Ur. l. RS, št. 95/2004; sprememba: Ur. l. RS, št. 5/2009; Odl. US: U-I-88/07-17).

Vsebina zakona o nadzoru državne meje (ZNDM-2) določa organizacijo in način opravljanja nadzora državne meje, določeno je izvajanje policijskih ukrepov znotraj države RS ter mednarodno sodelovanje policije. Ta zakon je v skladu z Uredbo (ES) št. 562/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o Zakoniku Skupnosti o pravilih, ki urejajo gibanje oseb prek meja (Zakonik o schengenskih mejah). Za nadzor državne meje se po tem zakonu štejejo dejavnosti in ukrepi iz Zakonika o schengenskih mejah. Za policijske ukrepe v notranjosti, se štejejo ukrepi za preprečevanje in odkrivanje drugih oblik čezmejne kriminalitete. Mednarodno policijsko sodelovanje zajema dejavnost tujih policijskih organov oziroma organov RS na tujem državnem ozemlju; sodelovanje s tujimi varnostnimi organi; napotitev uradnikov za zvezo v tujino ter sprejem tujih uradnikov za zvezo. Izvajanje nadzora državne meje po tem zakonu ne posega v izvajanje pooblastil, ki jih imajo v skladu z veljavno zakonodajo drugi državni organi (1. člen).

Namen nadzora državne meje je ta, da zavaruje življenje in zdravje ljudi; preprečuje in odkriva kazniva dejanja, prekrške ter odkriva in prijema njihove storilce; preprečuje nedovoljene migracije; zagotavlja varnost ljudi, premoženja in okolja; preprečuje in odkriva druge nevarnosti za javno varnost in red (2. člen).

6.3 PROSTI PREUDAREK

Bistvena ugotovitev pri prostem preudarku je, da je njegova uporaba naravnana na ravnanje zakonodajalca, ki je pooblastil pristojni organ, da na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja uporabi določeno pravno normo, in kjer temu veljavni pravni predpisi vnaprej ne določajo vsebine konkretne odločitve.

Pristojni organ ima dolžnost izbrati tisto rešitev, ki je v konkretnem primeru najprimernejša. Gre seveda za pravno vezano možnost izbire, ne pa za povsem svobodno izbiro. Celota problema se odraža v vprašanju, kako najti pravo mero, da se ne prekorači svobodna izbira odločanja upravnega organa. Zakoni namreč uporabljajo besede: »lahko«, »po potrebi«, »organ je pooblaščen, da«, »po možnosti«. Tako pristojni organ na podlagi zakonskega pooblastila ob istem ugotovljenem dejanskem stanju izda dve vsebinsko različni odločitvi. Obe odločitvi sta pravno pravilni.

Pri nadzoru državne meje so policistom podana zakonsko določena pooblastila, kdaj lahko ravnajo po prostem preudarku. Policija ima pooblastila za varovanje državne meje tako znotraj države kot na državni meji, seveda vse v korist in zaščito državljanov Republike Slovenije.

6.3.1 PRESTOP DRŽAVNE MEJE IN MEJNI PREHOD

Zakon o nadzoru državne meje (v nadaljevanju ZNDM-2) v zvezi s prestopom državne meje in mejnim prehodom dovoljuje uporabo prostega preudarka v dveh členih:

18. člen: »Policija lahko ob izkazanem upravičenem interesu z odločbo ustanovi mejni prehod za poimensko določene osebe. Pri ustanovitvi mejnega prehoda za določen krog oseb je potrebno tudi soglasje upravnega organa, pristojnega za carinske zadeve, v katerem opredeli pogoje in stroške za opravljanje carinske kontrole. O pritožbi odloča ministrstvo, pristojno za notranje zadeve. Mejni prehod se po tem členu lahko ustanovi

za največ tri leta. V odločbi se poleg kraja odprtja mejnega prehoda za določen krog oseb navedejo tudi poimenski seznam oseb, ki jim je dovoljen prehod, čas obratovanja mejnega prehoda, obseg uporabe mejnega prehoda in drugi pogoji.«

19. člen: »Policija lahko z odločbo ustanovi začasni mejni prehod, če je to potrebno za smotrno izvajanje kratkotrajnih čezmejnih dejavnosti, kot so: vaje za primer naravnih in drugih nesreč; športne prireditve; ukrepi za preusmerjanje prometa; kulturne, znanstvene, strokovne in turistične prireditve in dejavnosti; izvajanje dejavnosti, ki izhajajo iz mednarodnih pogodb; kmetijska, gozdarska dela in druga dela ter opravila, za katera obstaja širši javni interes. Če se ustanovi začasni mejni prehod na letališču, vzletišču ali železniški progi, policija izda odločbo v soglasju z ministrstvom, pristojnim za promet. Pri ustanovitvi začasnega mejnega prehoda je potrebno tudi soglasje upravnega organa, pristojnega za carinske zadeve, v katerem opredeli pogoje in stroške za opravljanje carinske kontrole. Pobudnik ustanovitve začasnega mejnega prehoda za cestni in železniški promet mora o tem pravočasno obvestiti sosednje varnostne organe. Začasni mejni prehod po tem členu se lahko ustanovi za največ šest mesecev v 12 mesecih, razen zaradi razlogov iz šeste alineje prvega odstavka tega člena, za katere se mejni prehod ustanovi, dokler trajajo ta dela oziroma za čas, dokler obstaja širši javni interes. V odločbi se poleg kraja odprtja začasnega mejnega prehoda navedejo tudi čas obratovanja mejnega prehoda, obseg uporabe mejnega prehoda in drugi pogoji.«

6.3.2 MEJNA KONTROLA

28. člen: »Policist, ki opravlja mejno kontrolo, sme: zahtevati predložitev veljavnih dokumentov, ki so potrebni za prestop državne meje za osebe in predmete; vnesti v dokumente za prestop državne meje podatke o okoliščinah vstopa ali izstopa iz države; opraviti kontrolo potnikov, kontrolo prevoznega sredstva in kontrolo stvari, ki jih ima oseba s seboj; zadržati osebo za nujno potreben čas, vendar največ za 48 ur.«

34. člen: »Ob delni opustitvi mejne kontrole v skladu z Zakonikom o schengenskih mejah policist, odgovoren za organizacijo in vodenje mejne kontrole, določi prednostne cilje mejne kontrole, ki se morajo prilagajati konkretnim varnostnim razmeram. Če to dopuščajo varnostne razmere, sme generalni direktor policije, če to ni v nasprotju z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije ali javnim interesom, odrediti, da se mejna kontrola opravlja v obliki policijskih patrolj.«

6.3.3 KONTROLA POTNIKOV, PREVOZNEGA SREDSTVA IN KONTROLA STVARI

29. člen: »Kontrola potnikov je kontrola, ki zajema preverjanje dokumentov za prestop državne meje skupaj s preverjanjem biometričnih podatkov ter z ugotavljanjem identitete osebe, ki namerava prestopiti državno mejo, in drugih pogojev za prestop in tiralčno-tehnično preverjanje osebe z odvzemom prstnih odtisov in odtisov dlani ter preverjanje drugih telesnih identifikacijskih značilnosti. Policist sme zahtevati od osebe, naj pokaže, kaj ima pri sebi. V primeru suma posedovanja prepovedanih stvari, predmetov ali zaradi ugotavljanja identitete sme policist pregledati ali preiskati osebo. Preiskava po tem členu ne zajema preiskave telesnih votlin. Kontrola prevoznega sredstva je kontrola, ki zajema zunanji in notranji vidni pregled prevoznega sredstva in preiskavo prevoznega sredstva. V primeru suma, da oseba v prevoznem sredstvu prevaža prepovedane predmete ali stvari, ki bi pripomogle k ugotavljanju njene identitete ali identitete drugih potnikov, ter zaradi preprečevanja nedovoljenega vstopa v Republiko Slovenijo sme policist preiskati prevozno sredstvo, kar pomeni podroben pregled vseh delov, vključno z razstavljanjem posameznih delov prevoznega sredstva.

Kontrola stvari zajema kontrolo predmetov in stvari, ki jih ima oseba, ki namerava prestopiti državno mejo, s seboj ali v prevoznem sredstvu. V primeru suma, da so v predmetih ali stvareh, ki jih ima s seboj, ali v prevoznem sredstvu prepovedani predmeti ali stvari, ki bi pripomogle k ugotavljanju njene identitete ali identitete drugih potnikov, sme policist preiskati predmete ali stvari, kar pomeni podroben pregled vseh delov skupaj z razstavljanjem posameznih delov. Pri opravljanju kontrole potnikov, kontrole prevoznega sredstva in kontrole stvari sme policist uporabljati ustrezne tehnične pripomočke.«

31. člen: »Če policist med pregledom ali preiskavo osebe, stvari ali prevoznega sredstva najde predmete, ki se smejo odvzeti po zakonu, ki ureja kazenski postopek, ali po zakonu, ki ureja prekrške, policist nadaljuje postopek po navedenih zakonih.«

6.3.4 ZADRŽANJE OSEBE

32. člen: »Policist sme za nujno potreben čas, vendar največ za 48 ur, zadržati osebo, ki namerava ali je že prestopila mejno črto in obstaja razlog za sum, da je oseba nedovoljeno prestopila državno mejo in je zadržanje potrebno zaradi ugotovitve vseh potrebnih dejstev in okoliščin prehajanja državne meje ali zaradi zavrnitve tujca, ki ne izpolnjuje pogojev za vstop v državo in ga zaradi utemeljenih razlogov iz države ni mogoče napotiti takoj. Zadržano osebo je treba o razlogih za zadržanje in njenih pravicah obvestiti takoj. Če zadržanje iz prvega odstavka tega člena traja več kot 6 ur, mora policist v pisni obliki z odločbo takoj obvestiti osebo, ki je zadržana, o razlogih za zadržanje. Zadržana oseba ima, dokler traja zadržanje, pravico do pritožbe zoper odločbo o zadržanju. O pritožbi mora odločiti pristojno okrožno sodišče v 48 urah. Pritožba ne zadrži zadržanja.«

6.3.5 IZRAVNALNI UKREPI

35. člen: »Zaradi ugotavljanja nedovoljenega vstopa, preverjanja zakonitosti bivanja na ozemlju Republike Slovenije ter preprečevanja in odkrivanja nedovoljenih migracij in čezmejne kriminalitete lahko policisti zoper osebo, za katero obstaja utemeljena verjetnost, da naj bi prestopila notranjo mejo, izvajajo izravnalne ukrepe, kot jih določa ta zakon. Med izravnalne ukrepe spadajo naslednja policijska pooblastila: pregled listin, preverjanje osebe, kontrola osebe ter kontrola prevoznega sredstva in stvari. Pooblastila v okviru izravnalnih ukrepov izvajajo policisti tako, da naključno in nediskriminatorno preverjajo osebe, ki so prestopile notranjo mejo.«

6.3.6 ZAČASNA PONOVA UVEDBA NADZORA NA NOTRANJIH MEJAH

36. člen: »O začasni ponovni uvedbi ter podaljšanju nadzora na notranjih mejah v skladu z II. poglavjem III. naslova Zakonika o schengenskih mejah odloči vlada na predlog ministra, pristojnega za notranje zadeve. Za obveščanje oziroma pošiljanje informacij drugim državam članicam Evropske unije, Komisiji in Evropskemu parlamentu v skladu z II. poglavjem III. naslova Zakonika o schengenskih mejah o ponovni uvedbi ali podaljšanju nadzora na notranjih mejah, posvetovanje, potrjevanje datuma, ko je nadzor odpravljen, in pošiljanje poročila, je pristojno ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve, na predlog ministrstva, pristojnega za notranje zadeve. Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, o ponovni uvedbi in ukinitvi nadzora na notranjih mejah obvešča javnost. Ob začasni ponovni uvedbi nadzora na notranjih mejah v skladu z II. poglavjem III. naslova Zakonika o schengenskih mejah, minister, pristojen za notranje zadeve, določi mejne prehode, na katerih je dovoljeno prehajati državno mejo.«

6.3.7 MEDNARODNO SODELOVANJE

37. člen: »Vstop ali tranzit v Republiko Slovenijo se lahko dovoli pripadnikom tujih varnostnih organov v uniformi, z orožjem in vozili, ki so označeni z njihovimi znaki in emblemi. Dovoljenje za vstop ali tranzit tujih varnostnih organov na ozemlje Republike Slovenije izda policija. V dovoljenju se lahko določijo posebni pogoji za vstop ali tranzit. Ob pogoju vzajemnosti smejo pripadniki tujih varnostnih organov, ki so člani uradnih delegacij na službenih obiskih, vstopiti v Republiko Slovenijo in brez posebnega dovoljenja nositi uniformo in osebno orožje, če je to del njihove uniforme. Pripadniki tujih varnostnih organov, ki spremljajo predstavnika te države na obisku v Republiki Sloveniji, lahko vnesejo in nosijo kratkocevno orožje in pripadajoče strelivo na podlagi najave tuje delegacije ministrstvu, pristojnemu za zunanje zadeve, ki to najavo pravočasno sporoči policiji. Pripadniki tujih varnostnih organov lahko orožje uporabijo le, če ne morejo drugače zavarovati življenja ljudi ali od sebe odvrniti neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njihovo življenje.«

38. člen: »Ne glede na prejšnji člen smejo vstopiti v Republiko Slovenijo in izvajati z mednarodnim sporazumom ukrepe za nadzor državne meje in druge naloge mednarodnega policijskega sodelovanja pooblaščen osebe drugih držav, prav tako pa smejo v skladu z mednarodnimi sporazumi tovrstne ukrepe in naloge izvajati tudi policisti Republike Slovenije v tujini. Na ozemlju Republike Slovenije smejo pripadniki tujih varnostnih organov, ki opravljajo naloge in ukrepe iz prejšnjega odstavka, brez posebnega dovoljenja nositi uniformo, osebno orožje ali druga prisilna sredstva, če je to del njihove službene opreme, vendar smejo orožje in druga prisilna sredstva uporabiti le, če je to potrebno, da bi odvrnili od sebe ali koga drugega neposredni protipravni napad, s katerim je ogroženo njihovo življenje.«

6.4 POLICIJSKA POOBLASTILA PRI NADZORU DRŽAVNE MEJE PO ZAKONU O POLICIJI (ZPOL-UPB7)

V tretjem poglavju Zakona o policiji v zvezi s policijskimi pooblastili pri nadzoru državne meje je največje število členov, kateri omogočajo uporabo prostega preudarka oz. diskrecijske pravice.

29. člen: »Policisti lahko opravljajo naloge in izvajajo pooblastila na območju celotne države.«

33. člen: »Pri opravljanju nalog smejo policisti opozarjati, ukazovati, ugotavljati identiteto in izvesti identifikacijski postopek, opraviti prepoznavo po fotografijah, varnostno preverjati osebe, izvajati prikrito evidentiranje ali namensko kontrolo, vabiti, opraviti varnostni pregled, opraviti pregled osebe, prepovedati gibanje, prepovedati približevanje določeni osebi, kraju ali območju, opraviti protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav in območij, prijeti in privedi osebo, pridržati osebo, odrediti strožji policijski nadzor, zaseči predmete, vstopiti v tuje stanovanje in v tuje prostore, uporabiti prevozna in komunikacijska sredstva, uporabiti prisilna sredstva ter uporabiti druga pooblastila, določena v zakonih.«

35. člen: »Policisti lahko po prostem preudarku ugotavljajo identiteto osebe, ki:

- jo je treba prijeti, privedi, ji odvzeti prostost ali jo pridržati;
- je na območju, na katerem je prepovedano ali omejeno gibanje;

- je na območju, v kraju ali objektu, v katerem se izvajajo ukrepi za iskanje ali izsleditev storilca kaznivega dejanja ali prekrška ali predmetov in sledi, ki so pomembne za kazenski postopek ali postopek o prekršku;
- s svojim obnašanjem, ravnanjem ali zadrževanjem na določenem kraju ali ob določenem času vzbuja sum, da bo izvršila, izvršuje ali je izvršila kaznivo dejanje ali prekršek;
- je po opisu podobna iskani osebi.«

36.b člen: »Če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da določena oseba izvršuje ali pripravlja kaznivo dejanje iz drugega odstavka tega člena, ali kadar na podlagi celostne ocene te osebe, ugotovljene na podlagi informacij, pridobljenih v skladu z zakonom, zlasti na podlagi operativnih informacij policije, podanih kazenskih ovadb, uvedenih kazenskih postopkov, ki še niso pravnomočno dokončani, in pravnomočnih kazenskih obsodb, ki še niso izbrisane, obstaja utemeljen razlog za sum, da bo tudi v prihodnje izvrševala kazniva dejanja iz drugega in šestega odstavka tega člena, se lahko zoper to osebo ali vozilo odredi razpis prikritega evidentiranja ali namenske kontrole, ki se vnese v schengenski informacijski sistem.«

44. člen: »Policist lahko takoj privede ali pridrži osebo oziroma opravi kakšno drugo dejanje, določeno z zakonom, če bi odlaganje onemogočilo ali otežilo izvršitev naloge.«

45. člen: »Tujcu, ki mu ni dovoljen vstop v državo ali mu je bil izrečen izgon oziroma odstranitev iz države, vendar ga ni mogoče takoj odstraniti, se sme v skladu z zakonom odrediti bivanje pod strožjim policijskim nadzorom v objektu, določenem za ta namen, za čas, ki je nujno potreben za njegovo odstranitev iz države.«

50. člen: »Policisti imajo pri opravljanju nalog pravico uporabiti naslednja prisilna sredstva: sredstva za vklepanje in vezanje; plinski razpršilec; fizično silo; palico; plinska in druga sredstva za pasivizacijo; vodni curek; konjenico; posebna motorna vozila; službenega psa; sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev; strelno orožje. Za uporabo prisilnih sredstev gre le takrat, kadar policisti pri opravljanju nalog policije uporabijo katero od sredstev iz prejšnjega odstavka za neposredno delovanje na osebe.«

51. člen: (51. a do 51. d člen): »Policisti smejo uporabiti le tisto prisilno sredstvo, ki je sorazmerno načinu in moči upiranja ali napada. Pri uporabi prisilnih sredstev morajo policisti spoštovati človekovo osebnost in njegovo dostojanstvo. Če sme policist pri izvajanju policijskih nalog v določenem primeru uporabiti več prisilnih sredstev hkrati, sme hujše prisilno sredstvo uporabiti le, če je bila uporaba milejšega sredstva neuspešna ali če zaradi okoliščin in razlogov za varnost življenja, osebno varnost ali varnost premoženja ljudi ne bi bila mogoča. Policisti morajo prenehati uporabljati prisilno sredstvo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bilo uporabljeno.«

52. člen: Možna je uporaba strelnega orožja z omejitvami, ki jih določa zakon.
 »Pri opravljanju nalog sme policist uporabiti strelno orožje samo, če ne more drugače: zavarovati življenja ljudi; preprečiti bega osebi, ki je zalotena pri kaznivem dejanju, za katero je po zakonu mogoče izreči kazen zapora nad 10 let; preprečiti bega osebi, ki ji je odvzeta prostost, ali osebi, za katero je izdan nalog za odvzem prostosti, ker je storila kaznivo dejanje iz prejšnje alineje, če je v nalogu za prijetje, privedbo oziroma spremljanje osebe izrecno določeno, da sme policist uporabiti strelno orožje, če bi taka oseba poskušala pobegniti; odvrniti napada na varovano osebo ali varovani objekt; odvrniti od sebe neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njegovo življenje. Preden policist uporabi strelno orožje, mora, kadar okoliščine to dopuščajo,

osebo, zoper katero naj bi uporabil strelno orožje, opozoriti s klicem: »Stoj, policija, streljal bom!« in z opozorilnim strelom.«

7 UPORABA PROSTEGA PREUDARKA PO ZAKONU O OROŽJU

7.1 OPREDELITEV POJMA

Orožje je po Zakonu o orožju (Ur. l. RS, št. 23/05, Z-Oro-1-UPB1) predmet, izdelan ali prilagojen tako, da lahko pod pritiskom zraka, smodnikovih ali drugih plinov ali drugega potisnega sredstva izstreljuje krogle, šibre ali druge izstrelke, oziroma razpršuje pline, tekočino ali drugo substanco in drugi predmeti, ki so po svojem bistvu namenjeni zlasti:

- da z neposrednim učinkovanjem preprečijo ali zmanjšajo napad ali nevarnost;
- za lov;
- za športno streljanje.

Pri izdaji dovoljenja za nakup in nošenje orožja, Zakon o orožju, uradniku omogoča uporabo prostega preudarka. Prosti preudarek ali diskrecijsko pravico uradna oseba uporablja striktno v okviru zakona, kadar želi doseči ali prepovedati izdajo dovoljenja. Uradna oseba o izdaji dovoljenja presoja na osnovi konkretnih okoliščin. Po Zakonu o orožju je pravica do orožja omejena, kar izhaja iz tega, da je potrebno izpolnjevati taksativno določene pogoje za izdajo orožne listine. Pri pridobivanju listin je potrebno aktivno sodelovanje prosilca.

7.2 POGOJI ZA IZDAJO OROŽNE LISTINE

Zakon o orožju v 14. členu določa pogoje, ki jih mora prosilec izpolnjevati.

Ti pogoji so:

- da je dopolnil 18 let;
- da ni zadržkov javnega reda;
- da je zanesljiv;
- da ima upravičen razlog za izdajo orožne listine;
- da ima opravljen zdravniški pregled;
- da je opravil preizkus znanja o ravnanju z orožjem.

Ne glede na prejšnji odstavek se orožna listina ne izda posamezniku, ki je uveljavil pravico do ugovora vesti po posebnih predpisih.

V 15. členu Zakona o orožju pa so podani zadržki javnega reda (2. točka drugega odstavka 14. člena Z-Oro):

- če je posameznik pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje z elementi nasilja, ki se preganja po uradni dolžnosti.;
- če je posameznik s pravnomočno odločbo obsojen za prekršek zoper javni red in mir z elementi nasilja.

Če zoper posameznika iz prve in druge alineje prejšnjega odstavka teče kazenski postopek ali postopek za prekršek z elementi nasilja, se odločitev, ali oseba izpolnjuje pogoje, odloži do pravnomočnosti sodbe oziroma odločbe v tem postopku.

Tudi ko preteče zakonsko določen rok za izbris iz evidence o prekrških zoper javni red in mir, obstaja zakonska podlaga za zavrnitev vloge za izdajo dovoljenja, prav zaradi prostega preudarka.

V 16. členu Zakona o orožju je opisan pojem zanesljivosti (3. točka drugega odstavka 14. člena tega zakona):

Posameznik je zanesljiv, če se na podlagi ugotovljenih dejstev lahko sklepa, da orožja ne bo zlorabljal ali ga neprevidno, nestrokovno ter malomarno uporabljal in shranjeval, ali ga prepuščal osebi, ki ni upravičena do posesti orožja.

Posameznik v nobenem primeru ni zanesljiv, če:

- je pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, zaradi katerega je neprimeren za posedovanje oziroma rokovanje z orožjem ali je od njega mogoče pričakovati, da bo orožje zlorabil;
- mu je bila odvzeta poslovna sposobnost;
- je odvisen od alkohola in mamil;
- okoliščine, v katerih živi, kažejo, da ni primeren za posedovanje orožja.

Pojem zanesljivosti se določa alternativno. V prvem odstavku je navedeno, kaj se šteje za zanesljivost oziroma nezanesljivost, drugi odstavek pa konkretno navaja, kdo ni zanesljiv za posedovanje orožja. Zakonodajalec v zakonu določa kdo, kako in pod kakšnimi pogoji se izda orožna listina. Pravica, ki izhaja iz tega zakona je omejena in ni samoumevna, ker je zakonodajalec pri snovanju tega zakona postavil javni interes nad interes posameznika.

7.3 ODVZEM OROŽJA IN OROŽNIH LISTIN

Zakon o orožju v 58. členu določa odvzem orožja.

Pristojni organ odvzame orožje in orožne listine posamezniku, ki ne izpolnjuje več pogojev iz 2. in 6. točke drugega odstavka 14. člena tega zakona, gospodarski družbi in podjetniku pa, če ne izpolnjuje več pogojev iz 21. člena tega zakona. Pristojni organ lahko odvzame orožje in orožne listine osebi, ki ravna v nasprotju z določbo 22. člena tega zakona.

Uradna oseba torej odloča po prostem preudarku glede odvzema orožja in orožne listine. Pravno podlago ima v 2. odstavku 58. člena ZOro, kjer se je bilo potrebno odločiti, ali organ prve stopnje, glede na dokazni postopek, še zaupa posamezniku in mu dopusti nadaljnjo pravico do posedovanja orožja, ali pa posamezniku, glede na njegova ravnanja, ne zaupa več in se odloči za odvzem te pravice. Pri odločanju mora organ prve stopnje ves čas paziti na temeljni namen ZOro; na dolžnost varovati življenje, zdravje in varnost ljudi ter javni red. Organ prve stopnje zagovarja stališče, da je potrebno z orožjem ravnati s posebno skrbnostjo; namreč, če se orožje znajde v rokah neupravičenih oz. nezanesljivih oseb, lahko to privede do katastrofalnih, nepopravljivih posledic in prav tu je bistvena naloga organa, da deluje preventivno, da poskuša v skladu z materialno zakonodajo negativne posledice preprečiti in da s svojimi, žal včasih tudi neželenimi ukrepi, poskuša zagotoviti varnost samega uporabnika orožja, kot tudi ostalih oseb v njegovi neposredni bližini, okolici in javni red. Organ prve stopnje izhaja iz stališča, da je posest orožja mogoče dovoliti le osebi, ki je sposobna nadzorovati se in imeti v oblasti svoje ravnanje, oziroma od katere je mogoče pričakovati, da bo ravnala v skladu z veljavnim pravnim redom.

8 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem predstavila pojem odločanja po prostem preudarku v upravnopravnih notranjih zadevah ali drugače imenovano, po načelu diskrecijske pravice. Na to načelo se upravni organi sklicujejo v svojih odločbah. Pravno podlago imajo v zakonu, toda ne navajajo nobenih pravno pomembnih dejstev in okoliščin, s katerimi bi v konkretnih primerih v upravnih postopkih prosti preudarek podrobno obrazložili. Kadar upravni organ deluje po prostem preudarku, mora obvezno spoštovati omejitve, katere izhajajo iz načela zakonitosti ter enakosti in sorazmernosti. Zaradi vse večjih sprememb in dogajanj v družbi, katere je potrebno urejati z zakonom, zakonodajalec pa ne more vedno v naprej do potankosti predvideti vseh okoliščin določenega primera, upravi prepusti, da se do določene meje odloči po lastni presoji. Omogoča ji hitrejšo odzivnost na neko dogajanje v družbi in s tem tudi kakovostnejše delovanje. Navedbe v teh odločbah so pa lahko tudi zelo pavšalne, kot npr.: v upravnem postopku je bilo ugotovljeno, da je stranka storila to in to. Pri prostem preudarku torej taka pavšalna obrazložitev ne zadošča, pač pa navedba vseh relevantnih okoliščin in pravno pomembnih dejstev, ki tak primer utemeljijo oziroma narekujejo. Iz teh dejstev je razvidno, ali je upravni organ pri uporabi pooblastila za odločanje po prostem preudarku ravnal v skladu s svojim pooblastilom in v skladu z namenom, za katerega mu je pooblastilo dano. V primeru, da organ prošnjo zavrne zaradi neizpolnjevanja pogojev, mora takoj v obrazložitvi navesti razloge, zakaj posameznega izmed teh pogojev šteje za neizpolnjenega. Dokazovanje mora biti jasno, natančno in kategorično, da organ dokaže in izkaže, da pri svojem odločanju ni ravnal samovoljno, ampak v skladu z zakonom določenim namenom diskrecijskega odločanja.

Najbolj obsežno sem predstavila področje sprejema v državljanstvo Republike Slovenije, ki je pomembna pravna lastnost. Predstavila sem osnovne spremembe zakonodaje. Pri vodenju ugotovitvenih postopkov je potrebno zagotoviti enotno prakso, da se prepreči možnost neenakega odločanja v podobnih primerih. Potrebna so razna navodila za izvajanje določb zakona, posamezne okrožnice, posveti ter nadzor nad delom uprave. Da se bo zagotavljala enotna praksa vodenja postopkov, je na upravni enoti potrebnih več skupnih izobraževanj upravnih delavcev, ki rešujejo omenjene zahtevke, skupaj s predstavniki ministrstva, ki izvaja revizijo postopkov. Tako se bo z izmenjavo mnenj lahko ustvarila enotna praksa vodenja postopkov na vseh upravnih enotah. Za lažje in hitrejšo delo ter boljšo preglednost registra državljanstev, je le tega potrebno nenehno dopolnjevati in spreminjati (obrazci, preverjanje podatkov – preverke, pripenjanje dokumentov). Vse to lahko dosežemo le s pomočjo izmenjave izkušenj ter s skupnim sodelovanjem.

LITERATURA

- ACCETTO, M. Širše implikacije problema državljanstva - sorazmernost legitimnih interesov države in interesov posameznika, Dnevi javnega prava, Portorož, junij 1999.
- ANDROJNA, dr. Vilko. Upravni postopek in upravni spor. ČZ Uradni list SRS, Ljubljana, 1985.
- ANDROJNA, dr. Vilko, KERŠEVAN, Erik. Upravno procesno pravo. GV Založba, Ljubljana, 2006.
- ČEBULJ J., STRMECKI M. Upravno pravo, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2005.
- DEBELAK S., RAKOČEVIČ S. Upravnopravne notranje zadeve, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2008.
- GRAFENAUER, Božo, BREZNIK, Janez. Upravni postopek in upravni spor. GV Založba, Ljubljana, 2005.
- HORN, F. Conception and Principles of Citizenship in Modern Western Democracies, Science and Technique of Democracy 21, 1998, str. 39-80.
- JEROVŠEK, prof. dr. Tone et al. Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP) s komentarjem. Uradni list RS, Ljubljana, 2004.
- JEROVŠEK, prof. dr. Tone. Upravno procesno pravo, Fakulteta za družbene in evropske študije. Kranj, 2009.
- JEROVŠEK T., KOVAČ P. Posebni upravni postopki, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2008.
- JEROVŠEK T., KOVAČ P. Upravni postopek in upravni spor, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2010.
- KONČINA, Nada. Zakon o državljanstvu Republike Slovenije s komentarjem. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Ljubljana, 1993.
- KOS, Borivoj. Diskrecijsko odločanje in policija, Zbornik VPVŠ, 5, 1993, str. 93.
- KOS, Borivoj. Diskrecijska pravica. Pravna praksa. 1996, št. 342, str. 2.
- KOVAČ, Polonca. Vpliv mednarodnih načel, standardov in praks na (slovenski) upravni postopek. Javna uprava, 2004, let. 40, št. 2, str. 307-335.
- KRBEK, Ivan. Upravni akt, PF Zagreb, 1957.
- KUŠEJ, Gorazd et al. Uvod v pravoznanstvo. ČZ Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1996.
- LAMPE, dr. Rok. Pravo človekovih pravic. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2010.
- MESOJEDEC PERVINŠEK, Alenka. Predpisi o državljanih in tujcih z uvodnimi pojasnili. ČZ Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1997.
- PIRC, A., ŠKEDELJ, T.: Izvajanje zakona o državljanstvu, MNZ, 2008.
- PERENIČ, Anton. Uvod v razumevanje države in prava. Fakulteta za policijsko – varnostne vede, Ljubljana, 2005.
- POLIČ, Vasilij. Odločanje po prostem preudarku. Pravna praksa. 1993, št. 268, str. 12.
- ŠAZU, Slovar slovenskega knjižnega jezika. DZS, Ljubljana, 1995.
- ŠTURM, Lovro, Vežanost uprave pri prostem preudarku, Javna uprava 2, 1996 (32).
- ŠTURM, Lovro, Omejitev oblasti. Ustavna izhodišča javnega prava. Nova revija, Ljubljana, 1998.
- TOPLAK, dr. Ludvik. Civilno pravo. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1992.
- VERBINC, France. Slovar tujk, Cankarjeva Založba, Ljubljana, 1997.

- ŠALOVEN M., JANC G., ZBIRKA PREDPISOV, Predpisi s področja državne meje, tujcev in schengenskega pravnega reda. GV Založba, Ljubljana, 2007.
- ŽAGAR, M., Sorazmernost med interesi posameznika in države na področju državljanstva, Dnevi javnega prava, Portorož, 1999.

PRAVNI VIRI

- Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91);
- Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 24/2007; ZDRS-UPB2);
- Zakon o tujcih (Ur. l. RS, št. 64/2009; ZTuj-1-UPB6);
- Zakon o orožju (Ur. l. RS, št. 23/2005; ZOro-1-UPB1);
- Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM-2-UPB1; Ur. l. RS, št. 35/2010);
- Zakon o potnih listinah državljanov Republike Slovenije (ZPLD-1-UPB1; Ur. l. RS, št. 3/2006);
- Zakon o policiji (Ur. l. RS, št. 66/2009; ZPol-UPB-7);
- Zakon o tujcih (Ur. l. RS, št. 64/2009; ZTuj-1-UPB6);
- Zakon o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010; ZUP-UPB2);
- Zakon o prekrških (ZP-1-UPB4; Ur. l. RS, št. 3/2007; sprememba: Ur. l. RS, št. 109/2009; Odl.US: U-I-56/08-15);
- Uredba o merilih in okoliščinah ugotavljanja pogojev pridobitve državljanstva Republike Slovenije v postopku naturalizacije (Ur. l. RS, št. 51/2007 in 112/2009);
- Uredba o merilih za ugotavljanje nacionalnega interesa pri sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi 13. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 41/07);
- Kazenski zakonik (KZ-UPB-1; Ur. l. RS, št. 95/2004; sprememba: Ur. l. RS, št. 5/2009; Odl. US: U-I-88/07-17).

INTERNETNI VIRI

- Pravno - informacijski center nevladnih organizacij – PIC.
»http://www.pic.si/index.php?option=com_content&task=view&id=105&Itemid=126 (14.12.2010);
- http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/mednarodna_zascita_azil (10.01.2011);
- <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/dogodkiPrebivalci.euprava?zdid=528&sid=237> (24.11.2010).

PRILOGE

Priloga 1: Vloga za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije z naturalizacijo

VLOŽNIK

ime in priimek vložnika

naslov vložnika

telefonska številka vložnika

ime in priimek pooblaščenca

naslov pooblaščenca

telefonska številka pooblaščenca

UPRAVNA ENOTA

VLOGA ZA SPREJEM V DRŽAVLJANSTVO REPUBLIKE SLOVENIJE

Podpisani-a _____,

(ime in priimek)

roj. _____ v _____,

(datum rojstva)

(kraj in država rojstva)

državljan-ka _____

(država, katere državljan-ka ste)

• prosim za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi:
(s križcem označite pravno podlago)

- **10. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/07-upb2, v nadaljevanju ZDRS)** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe, ki dejansko živijo v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca);
- **1. odstavka 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije slovenski izseljenci in njihovi potomci do četrtega kolena v ravni črti, ki dejansko živijo v Sloveniji vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca);
- **2. odstavka 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe, ki so izgubile državljanstvo Republike Slovenije na podlagi odpusta ali odreka državljanstvu in v Sloveniji dejansko živijo neprekinjeno 6 mesecev pred vložitvijo prošnje ter imajo urejen status tujca);

- **3. odstavek 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe, ki so poročene s slovenskim državljanom najmanj tri leta in dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje ter imajo urejen status tujca);
 - **5. odstavek 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe, rojene na območju Republike Slovenije, ki dejansko živijo v Sloveniji od rojstva dalje);
 - **7. odstavek 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe s statusom begunca, priznanega po zakonu o azilu, ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno 5 let pred vložitvijo prošnje);
 - **8. odstavek 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe brez državljanstva (apatridi), ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno 5 let pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca);
 - **9. odstavek 12. člena ZDRS** (na tej pravni podlagi lahko pridobijo državljanstvo Republike Slovenije polnoletne osebe, ki so v Republiki Sloveniji obiskovale in uspešno zaključile najmanj visokošolski program, ki dejansko živijo v Sloveniji najmanj sedem let, od tega neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje in imajo urejen status tujca).
- v Slovenijo sem se priselil-a leta _____;
 - poklic in šolska izobrazba: _____;
 - izjavljam (obkrožite številko):
 - 1) da nisem storil-a nobenega dejanja, ki ima znake kaznivega dejanja in se preganja po uradni dolžnosti ne v Sloveniji niti v nobeni drugi državi,
 - 2) da sem bil-a obsojen-a dne _____ s sodbo opr.št. _____, katere izvornik prilagam na vpogled (v primeru, da s sodbo ne razpolagate, navedite kdaj in kje ste bili obsojeni ter, če vam je bila izrečena kazen odvzema prostosti, kje ste kazen prestajali,
 - 3) da zoper mene teče kazenski postopek pri sodišču _____;
 - kot zakoniti zastopnik, prosim za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije tudi za svoje mladoletne otroke na podlagi
 - **14. člena** Zakona o državljanstvu Republike Slovenije:
 1. _____, roj. _____
 (ime in priimek otroka) (datum rojstva otroka)
 v _____,
 (kraj in država rojstva otroka)
 državljan-ka _____
 (država, katere državljan je otrok)
 s prebivališčem v _____ .
 (naslov prebivališča, kjer živi otrok)
 2. _____, roj. _____
 (ime in priimek otroka) (datum rojstva otroka)
 v _____,
 (kraj in država rojstva otroka)
 državljan-ka _____
 (država, katere državljan je otrok)

s prebivališčem v _____ .
 (naslov prebivališča, kjer živi otrok)

3. _____, roj. _____
 (ime in priimek otroka) (datum rojstva otroka)

v _____,
 (kraj in država rojstva otroka)

državljan-ka _____
 (država, katere državljan je otrok)

s prebivališčem v _____ .
 (naslov prebivališča, kjer živi otrok)

Za otroka, ki je star več kot 14 let, se zahteva za pridobitev državljanstva tudi njegova privolitev:

_____ (ime in priimek otroka)
 dajem privolitev k prošnji očeta-matere s katero je zaprosil-a za moj sprejem v državljanstvo Republike Slovenije.

V _____ dne, _____

Podpis otroka:

K vlogi za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije prilagam :	Priloženo	
1. izpisek iz rojstne matične knjige ¹	D A	NE
2. izpisek iz poročne matične knjige	D A	NE
3. življenjepis	D A	NE
4. pooblastilo	D A	NE
5. dokaz o državljanstvu (potna listina, potrdilo o državljanstvu)	D A	NE
6. dokaze o zagotovljenih sredstvih, ki zagotavljajo materialno in socialno varnost:	D A	NE
<ul style="list-style-type: none"> • pogodbo o zaposlitvi, • pokojnino, • pogodbo o delu, • avtorsko pogodbo, • štipendijo, • rento, • najemnino, • zakupnino, • prejemke samozaposlenih, • prejemke družbenikov zasebnih družb in zavodov • prejemke vrhunskih športnikov in šahistov, • prejemke verskih uslužbencev, • drugo • izjavo o dolžnosti preživljanja. 		

¹ V kolikor ste rojeni v Sloveniji oziroma ste zakonsko zvezo sklenili v Sloveniji, Vam izpiska iz rojstne matične knjige ter izpiska iz poročne matične knjige ni potrebno priložiti vlogi.

<p>7. dokaz, da obvladam slovenski jezik za potrebe vsakdanjega sporazumevanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokaz o končani osnovni šoli v Republiki Sloveniji, • dokaz o končanem srednješolskem izobraževanju v Republiki Sloveniji, • dokaz o pridobljeni izobrazbi v Republiki Sloveniji na VI. ali VII stopnji, • dokaz o zaključenem visokošolskem ali univerzitetnem študiju v Republiki Sloveniji po 25. 6. 1991, • če je oseba starejša kot 60 let, dokaz o 15 letnem življenju v Republiki Sloveniji, • dokaz o končani osnovni ali srednji šoli s slovenskim učnik jezikom na območjih na katerih živijo pripadniki avtohtone slovenske narodne skupnosti, 	D A	NE
<p>8. dokaz o nekaznovanju (potrdilo o nekaznovanju iz matične države),</p>	D A	NE
<p>9. dokazil o plačani upravni taksi²</p>	D D A	NE
<p>10. kot dokaz o dejanskem življenju v Republiki Sloveniji prilagam še:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrdilo izbranega zdravnika, • potrdilo izbranega zobozdravnika, • potrdilo o šolanju, • dokazila o opravljanju študijskih obveznosti, • drugo. 		
<p>10. druge dokaze:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>		

Seznamamo Vas, da bo uradna oseba, ki bo postopek vodila, po uradni dolžnosti pridobila podatke o naslednjih dejstvih:

1. podatke o dejstvih vpisanih v kazenski evidenci, ki jo vodi Ministrstvo za pravosodje RS
2. podatke o dejstvih vpisanih v evidenci, ki jo vodi pristojno okrajno sodišče po kraju stalnega ali začasnega prebivališča (podatke o tem ali zoper osebo teče kazenski postopek za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti v skladu s 6. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS;
3. podatke o dejstvih vpisanih v evidenci izdanih delovnih dovoljenj (podatek o izdanem delovnem dovoljenju in njegovi veljavnosti). Podatek o navedenem dejstvu se zahteva le v primeru, če ima oseba sklenjeno delovno razmerje v Republiki Sloveniji;
4. podatke o dejstvih vpisanih v evidenci pristojnega davčnega urada (podatke o poravnanih davčnih obveznostih). Podatke o teh dejstvih, bo uradna oseba pridobila le v primeru, če bo podano strankino soglasje za pridobitev podatkov iz uradnih evidenc, ki štejejo za davčno tajnost);
5. podatke Ministrstva za obrambo o okoliščinah, ki vplivajo na presojo ali je za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije izpolnjen pogoj 8. točke prvega odstavka 10. člena zakona (ali bi sprejem osebe v državljanstvo Republike Slovenije pomenil nevarnost za obrambo države);
6. podatke Slovenske obveščevalno varnostne agencije o okoliščinah, ki vplivajo na presojo ali je za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije izpolnjen pogoj 8. točke prvega odstavka 10. člena zakona (ali bi sprejem osebe v državljanstvo Republike Slovenije pomenil nevarnost za varnost države);
7. podatke o okoliščinah, ki vplivajo na presojo ali je za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije izpolnjen pogoj 8. točke prvega odstavka 10. člena zakona (ali bi sprejem osebe v državljanstvo Republike Slovenije pomenil nevarnost za javni red).

Upravni organ, ki vodi postopek mojega sprejema v državljanstvo Republike Slovenije, lahko po uradni	DOVOLJUJEM	PREPOVEDUJEM; podatke bom pridobil/-
---	------------	---

² Upravna taksa po taksni tarifi št. 1 in 11 Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 42/07 - uradno prečiščeno besedilo 3)

dolžnosti pridobi moje osebne podatke iz uradnih evidenc, ki štejejo za davčno tajnost.		a sam/-a in jih priložil/-a vlogi
--	--	-----------------------------------

(ustrezno

obkrožite)

Izjavljam, da so podatki, navedeni v vlogi in življenjepis, točni, ter da sem seznanjen/a z določbo 16. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije, ki določa, da lahko organ, ki je izdal odločbo o pridobitvi državljanstva z naturalizacijo, razveljavi odločbo, če se ugotovi, da je bila naturalizacija dosežena z lažnimi izjavami ali z namernim prikrivanjem bistvenih dejstev ali okoliščin, ki bi vplivale na odločitev. Prav tako izjavljam, da sem seznanjen/a, da moram v primeru spremembe v vlogi navedenega prebivališča o tem obvestiti upravno enoto, ki vodi postopek mojega sprejema oziroma sprejema mojih otrok v državljanstvo Republike Slovenije.

Datum: _____

_____ (podpis vložnika)

Priloga 2: Odločba o sprejemu v državljanstvo Republike Slovenije (nacionalni interes)

Številka:
Datum:
u.p.: MNZ-UE0173-P2

Upravna enota Ljubljana izdaja na podlagi drugega odstavka 27. člena Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/2007 – uradno prečiščeno besedilo 2, v nadaljevanju ZDRS), na prošnjo, ki jo je vložil..., s stalnim prebivališčem v Ljubljani, v zadevi sprejema v državljanstvo Republike Slovenije, naslednjo

ODLOČBO

1. Ime in priimek, rojen...v Ljubljani, bo sprejet v državljanstvo Republike Slovenije, če bo Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije podalo soglasje k tej odločbi in če bo podal prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, ki je utemeljen v Ustavi Republike Slovenije.
2. V postopku niso nastali posebni stroški.

O b r a z l o ž i t e v

Ime in Priimek je pri tukajšnji upravni enoti podala vlogo za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije na podlagi petega odstavka 12. člena ZDRS.

Peti odstavek 12. člena ZDRS določa, da pristojni organ lahko, če je to v skladu z nacionalnim interesom, **po prostem preudarku** sprejme v državljanstvo Republike Slovenije polnoletno osebo, rojeno na območju Republike Slovenije, če dejansko živi v Sloveniji od rojstva dalje in če izpolnjuje pogoje iz 6., 7., 8., 9. in 10. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS.

Pri odločanju na podlagi prejšnjega odstavka lahko pristojni organ upošteva osebne, družinske, gospodarske, socialne in druge vezi, ki vežejo osebo na Republiko Slovenijo, ter posledice, ki bi jih povzročila zavrnitev prošnje za sprejem v državljanstvo Republike Slovenije (šesti odstavek 12. člena ZDRS).

Da je prosilec polnoleten in rojen na območju Republike Slovenije, je razvidno iz rojstne matične knjige Ljubljana, letnik..., stran..., zaporedna številka..., kjer je vpisano njegovo rojstvo.

Imenovani izpolnjuje pogoj dejanskega prebivanja v Sloveniji od rojstva dalje. Kot dokazilo je predložil fotokopijo svoje otroške zdravstvene knjižice o cepljenju, iz katere je razvidno, da obiskoval posvetovalnico za otroke od rojstva dalje; predvsem je opravljal redne sistemske preglede in cepljenja. Iz predloženega potrdila vrtca..., je razvidno, da je imenovani obiskoval vrtec Ljubljana-Center od .. do ... Prav tako je iz potrdila Osnovne šole.. v Ljubljani razvidno, da je imenovani obiskoval Osnovno šolo..od vstopa v 1. razred, od 1. septembra 1998 do zaključka 8. razreda 23. junija 2006 in s tem zaključil osnovnošolsko obveznost. Prosilec je priložil tudi overjeno fotokopijo potrdila o izpolnjeni osnovnošolski obveznosti št... z dne 23.6.2006, ki ga je izdala Osnovna šola.. in overjeno fotokopijo o končanem osmem razredu iste osnovne šole. Nadalje je prosilec priložil potrdilo o vpisu v prvi letnik Biotehniškega izobraževalnega centra, Živilske šole v Ljubljani za šolsko leto 2006/2007 ter overjeno fotokopijo letnega spričevala o zaključenem prvem letniku, potrdilo o vpisu v drugi letnik iste srednje šole za šolsko leto 2007/2008 ter overjeno fotokopijo letnega spričevala o zaključenem drugem letniku, potrdilo o vpisu v tretji letnik iste srednje šole za šolsko leto 2008/2009 ter overjeno fotokopijo letnega spričevala navedene srednje šole o zaključenem tretjem letniku in overjeno fotokopijo spričevala o zaključnem izpitu srednje šole, izdan 3.3.2009. Iz potrdila Srednje trgovske šole v Ljubljani, št...z dne 23.11.2009, je razvidno, da je prosilec v šolskem letu 2009/2010 vpisan v prvi letnik

navedene srednje šole. Iz življenjepisa prosilca, ki ga je priložil, izhaja, da je imenovani rojen v Ljubljani kot drugi otrok v štiričlanski družini, da od rojstva dalje stanuje v Ljubljani, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo (OŠ) in srednjo šolo (BIC – Biotehnični izobraževalni center), da je po poklicu pomočnik peka in slašničarja, in da se je leta 2009 vpisal v srednjo trgovsko šolo, v prostem času pa dela preko študentskega servisa. Prosilec je k vlogi priložil tudi izpisek izplačanih honorarjev iz študentskega servisa o opravljenem delu za leta 2007, 2008 in 2009. Iz vseh navedenih dokazil, ki jih je prosilec priložil k vlogi, izhaja, da prosilcu Republika Slovenija predstavlja državo, na katero so vezani bistveni elementi njegove eksistence, kot so šolanje in družina, ter da je tu središče njegovih interesov, saj dejansko živi v Republiki Sloveniji vse od rojstva dalje, tu je obiskoval vrtec in celotno osnovno šolo, sedaj pa šolanje nadaljuje na srednji šoli.

Kot dokaz o izpolnjevanju 6. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS, ki opredeljuje, da oseba ni bila pravnomočno obsojena na nepogojno zaporno kazen, daljšo od treh mesecev, ali da ji ni bila izrečena pogojna obsodba na zaporno kazen s preizkusno dobo, daljšo od enega leta, je prosilec predložil potrdilo Ministrstva za notranje zadeve Bosne in Hercegovine, Sektorja kriminalistične policije, Odseka za iskanja Bijeljina, št. ... z dne 21.12.2009, iz katerega je razvidno, da imenovani ni evidentiran v kazenski evidenci. Upravna enota je opravila poizvedbo tudi pri Ministrstvu za pravosodje v Ljubljani, kjer ne razpolagajo s podatki o vpisu imenovanega v Kazenski evidenci v Republiki Sloveniji. Prav tako prosilec ni zabeležen v Evidenci pravnomočnih sodb oziroma sklepov o prekrških. S strani Okrajnega sodišča v Ljubljani je upravna enota pridobila potrdilo, da zoper imenovanega ni vložena pravnomočna obtožnica niti pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, niti ni izdana nepravnomočna obsodilna sodba pri Okrajnem sodišču v Ljubljani.

Iz uradnih evidenc je razvidno, da imenovanemu ni bila izrečena odpoved prebivanja v Republiki Sloveniji, zato je pogoj iz 7. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS izpolnjen.

V skladu z 8. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS v zvezi s 4., 5. in 6. členom Uredbe v postopku naturalizacije je upravni organ preveril ali bi sprejem imenovanega v slovensko državljanstvo predstavljal nevarnost za javni red, varnost ali obrambo države. Izkazano je, da sprejem imenovanega v državljanstvo Republike Slovenije ne predstavlja nevarnosti za obrambo države in ne obstajajo zadržki na področju varnosti države.

Na podlagi pisnega privoljenja prosilca, je upravni organ v zvezi z 9. točko prvega odstavka 10. člena ZDRS preveril, ali ima poravnane davčne obveznosti. Ugotovljeno je, da imenovani nima neporavnanih predpisanih obveznosti.

Na podlagi izvedenega dokaznega postopka je bilo ugotovljeno, da ime in priimek izpolnjuje pogoje petega odstavka 12. člena, v zvezi z 10. členom ZDRS, razen pogoja opredeljenega v 10. točki 10. člena, ki bo izpolnjen, če bo podal prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, ki je utemeljen v Ustavi Republike Slovenije, zato je upravni organ, v mejah pooblastila in v skladu z namenom zaradi katerega mu je bilo pooblastilo dano, odločil, kot je navedeno v 1. točki izreka te odločbe.

Odločba upravne enote, s katero je bilo odločeno, da oseba pridobi državljanstvo Republike Slovenije, je potrebno v skladu z določbo 27.b in 27.c člena ZDRS predložiti v revizijo Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije. Odločba postane skladno z drugim odstavkom 27.b člena ZDRS dokončna z dnem, ko je k odločbi dano soglasje Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije.

Pred vročitvijo odločbe, h kateri je podano soglasje Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije, mora oseba, skladno z določilom 10. točke prvega odstavka 10. člena ZDRS podati prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, po postopku, določenem v Pravilniku o postopku in načinu slovesnega dejanja podaje prisege (Uradni list RS, št. 42/2007). Skladno z določbo tretjega odstavka 27.b člena postane oseba državljan Republike Slovenije z dnem podaje prisege.

Prvi odstavek 16. člena ZDRS določa, da organ, ki je izdal odločbo o pridobitvi državljanstva z naturalizacijo, lahko razveljavi odločbo, če se ugotovi, da je bila naturalizacija dosežena z lažnimi izjavami ali z namernim prikrivanjem bistvenih dejstev ali okoliščin, ki bi vplivale na odločitev.

Na podlagi 118. člena v zvezi s prvim odstavkom 113. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/2006 – uradno prečiščeno besedilo 2, 126/2007, 65/2008 in 8/2010), ki določa, da organ odloči tudi o stroških postopka, kdo jih trpi, koliko znašajo ter komu in v katerem roku jih je treba plačati, je bilo odločeno, kot je navedeno v drugi točki izreka te odločbe.

POUK O PRAVNEM SREDSTVU:

Zoper to odločbo je dovoljena pritožba na Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije. Pisna pritožba se izroči naravnost ali pošlje po pošti na Upravno enoto Ljubljana, Sektor za upravne notranje zadeve, Oddelek za matične zadeve, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana. Na navedenem naslovu se lahko poda pritožba tudi ustno na zapisnik. Pritožba se vloži v roku 15 (petnajst) dni od dneva vročitve odločbe. Taksa za pritožbo v znesku 15,49 EUR po tar. št. 2 Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 42/2007 - uradno prečiščeno besedilo 3, 126/2007 in 88/2010) se plača na podračun enotnega zakladniškega računa Upravne enote Ljubljana, številka 01100-8450001482, sklicna številka 00 240300-200.

Stranka se lahko pravici do pritožbe odpove. Izjava o odpovedi pravici do pritožbe se da pisno ali ustno na zapisnik na Upravni enoti Ljubljana, Sektor za upravne notranje zadeve, Oddelek za matične zadeve, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana. Postopek vodil(a):

VODJA ODDELKA

Vročiti:

- Ime in priimek,
naslov,
kraj - osebno

Priloga 3: Odločba o odvzemu dovoljenja za posest orožja

Številka:
Datum:.....
u.p.: MNZ-UE0137-P2

Upravna enota xx, na podlagi 8a. člena Zakona o orožju (Uradni list RS št. 23/2005-uradno prečiščeno besedilo in 85/2009) – v nadaljevanju ZOro, v postopku odvzema orožja in orožnih listin XY, po uradni dolžnosti, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. XY, roj. XX xx, s stalnim prebivališčem v xx, XX, se odvzame dovoljenje za posest št. AB in v njem registrirano orožje: revolver, znamke XX, kalibra 357MAG, tovarniška št. 123456.
2. Pritožba ne zadrži izvršitve odločbe.
3. Stroški v postopku niso nastali.

O b r a z l o ž i t e v:

Pri Upravni enoti xxx – v nadaljevanju organu prve stopnje, se je po uradni dolžnosti, dne X.X.XXXX, začel postopek za odvzem orožja in orožnih listin XY, zaradi dvoma v njegovo zanesljivost, v smislu 16. člena ZOro. Navedenega dne je organ prve stopnje prejel dopis Policijske postaje xx, iz katerega izhaja, da so, dne X.X.XXXX, obravnavali kaznivo dejanje Prometa orožja ali eksplozivov po 1. odstavku 310. člena KZ, katerega je osumljen XY in zoper katerega so na Okrožno državno tožilstvo v xx podali kazensko ovadbo.

Organ prve stopnje je XY dne X.X.XXXX na zapisnik seznanil s postopkom odvzema orožja ter dopisom Policijske postaje XX št. XX, z dne X.X.XXXX, iz katerega med drugim izhaja, da je bilo pri varnostnem pregledu ugotovljeno, da je imel v zadnjem žepu hlač pištolo, v kateri je bilo 8 nabojev, en naboj je bil v cevi, pištola pa ni bila zaklenjena in da za tako nošenje orožja ne poseduje ustrezne orožne listine. Imenovani je povedal, da je orožje, ki mu je bilo odvzeto pri policijski kontroli prometa, s strani PP XX, hotel legalizirati. Orožje mu je bilo podarjeno. Orožje, ki ga je nosil pri sebi, je bilo prav tako namenjeno legalizaciji. V tej količini orožja sta bili tudi dve polavtomatski pištoli zaviti v nogavico. Eno od teh dveh pištol je imel (zavito v nogavico) v zadnjem žepu hlač. Orožje je nabavil v XX od nekega XX – do njega ga je napotil XX. Tistega dne, X.X.XXXX, ko je nabavil orožje, je po prihodu domov ugotovil, da je v nahrbtniku, ki ni bil njegov ampak od XX, v katerem mu je bilo orožje dano, tudi brzostrelka, ter da so na eni izmed dveh pištol – XXX, potolčene številke. S tem XX je bil dogovorjen za ponovni sestanek za dne X.X.XXXX, ko naj bi mu XX podaril še nekaj kosov orožja. Ko je v petek odšel na dogovorjeno mesto v XX, je vzel s seboj tudi navedeno orožje, da bi z XX razčistil glede brzostrelke in pištole z potolčenimi številkami. Ker na kraju sestanka XX ni bilo, se je odpravil k XX v XX, da bi mu pojasnil težave in da bi mu pomagal najti XX. Po odhodu naprej v xx, ga je pri bencinski črpalki v XX ustavila policijska kontrola. Po kontroli dokumentov je k njemu pristopil kriminalist v civilu in ga vprašal, kaj ima v torbi. Torba je bila na zadnjem sedežu osebnega avtomobila, bila je tudi pokrita z odejo, na kateri pa je bil njegov pes. Očitno je bilo, da je bila policija o tem vnaprej opozorjena, saj se torbe s prostim očesom sploh ni dalo videti. Za odvzeto orožje bo naknadno zaprosil za legalizacijo, ker je bil to tudi njegov prvotni namen. Dodatno je še povedal, da na naslovu, XX, v XX, dejansko ne prebiva, ker ima težave z lastnikom, ki mu grozi, da ga bo ubil in mu je prebivanje zaradi tega onemogočeno. Tožbo za pravico bivanja v tem stanovanju je na sodišču sicer dobil, vendar lastnik tega ne spoštuje in mu še naprej onemogoča bivanje v tem stanovanju. Sedaj prebiva pri mami, na XX, v XX. Športno orožje hrani na tem naslovu, eno menjalno cev pa trenutno hrani v blagajni XX, v prostorih XX na XX, v XX. Med postopkom je organ prve stopnje pri Okrožnem državnem tožilstvu v xx pridobil podatek, da je imenovani v kazenskem postopku zaradi vprašanja obstoja kaznivega dejanja Nedovoljene proizvodnje in prometa orožja ali

razstrelilnih snovi po členu 310/I Kazenskega zakonika. Zaradi tega je postopek, s sklepom št. XX, z dne X.X.XXXX, prekinil. Dne X.X.XXXX je Okrožno sodišče v xx izdalo sodbo št. XX, ki je postala pravno močna X.X.XXXX in s katero je XY spoznalo za krivega, da si je protipravno pridobil strelno orožje in strelivo, katerega promet posameznikom ni dovoljen oziroma je omejen. Izrečena mu je bila pogojna obsodba XX mesecev zapora, ki pa se ne bo izrekla, če v preizkusni dobi enega leta ne bo storil novega kaznivega dejanja. S sodbo je sodišče pravno močno odvzelo tudi tri kose orožja, za katere je XX, dne X.X.XXXX, zaprosil za legalizacijo orožja. V skladu z načelom zaslišanje stranke po 9. členu Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/2006 – uradno prečiščeno besedilo, 126/2007 in 65/2008) – v nadaljevanju ZUP in 146. členom istega zakona, je upravni organ XX povabil na zaslišanje. Imenovani je bil na zapisnik, dne X.X.XXXX, seznanjen o vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembna, dana mu je bila tudi možnost, da se o vsem izreče. Seznanilo se ga je s procesnimi in materialnimi določbami. Vlagatelj je na zapisnik povedal, da se v zvezi prekrška s XX, le-tega niti enkrat ni dotaknil. Povedal je, da je XX izstopil iz svojega vozila in pristopil k njegovemu, kot je to navedeno v policijskem zapisniku. XX je proti njemu mahal s ključem za odvijanjem pnevmatik. Takrat je XX iz vozila zoper XX uporabil poprov sprej. Potem je zapustil avtomobil, nakar mu je sovoznica XX iz vozila vzela ključe, ki jih je potem vrnila šele na zahtevo policistov. Medtem, ko je XX klical policijo, ga je XX na pločniku ponovno fizično napadel. XX ga je najprej brcnil z nogo, drugič pa ga poskušal z nogo udariti v glavo. Takrat je XX zoper XX ponovno uporabil poprov sprej. Za tem ga je XX napadel še tretjič, tako da je moral zanj porabiti celoten poprov sprej. XX nikakor ni odnehal napadati. Omenjeni prekrškovni postopek še ni končan in do sedaj vlagatelj še ni bil vabljen na morebitni razgovor pred sodišče, kjer se rešuje njegova zahteva za sodno varstvo. Dodatno je povedal, da je član Strelskega kluba XX in da je aktivni strelec. Z orožjem ni naredil nobenega prekrška, nikdar ni nikomur grozil. Trdo verjame, da je vse skupaj samo konstrukt zoper njega. Uslužbenec notranjega ministrstva, njemu nepoznan, je zoper njega širil laži, obrekoval pri starših njegove izvenzakonske partnerke, da je narkoman, kriminallec, da preprodaja drogo, skratka, da se ukvarja s kriminalom. Vse to kaže, da se ga poskuša diskreditirati. Orožje, katerega je priglasi v postopek legalizacije, mu je bilo podarjeno, vendar je naknadno ugotovil, da mu je bilo vse skupaj podtaknjeno. Na vprašanje uradne osebe, kam naj se mu pošilja uradna pisanja in če je zaposlen, je povedal, da je prijavljen na Zavodu za zaposlovanje, da je v postopku invalidske upokojitve, da prejema denarno socialno pomoč na Centru za socialno delo XX, pošta pa naj se mu pošilja na naslov njegovega prijavljenega stalnega prebivališča: XX, XX.

ZOro v 58. členu določa, da pristojni organ odvzame orožje in orožne listine posamezniku, ki ne izpolnjuje več pogojev iz 2. do 6. točke drugega odstavka 14. člena tega zakona. Pristojni organ lahko odvzame orožje in orožne listine tudi osebi, ki ravna v nasprotju z določbo 22. člena tega zakona, ki določa, da mora vsakdo z orožjem in strelivom ravnati s posebno skrbnostjo. Posebna skrbnost pri ravnanju z orožjem se kaže v njegovi pravilni in strokovni uporabi, nošenju, prenašanju in hrambi ter prizadevanju, da je orožje v brezhibnem stanju. Pritožba ne zadrži izvršitve odločbe. Zanesljivost posameznika: 3. točka 2. odstavka 14. člena natančneje opredeljuje 16. člen ZOro, ki določa, da je posameznik zanesljiv, če se na podlagi ugotovljenih dejstev lahko sklepa, da orožja ne bo zlorabljal ali ga neprevidno, nestrokovno ter malomarno uporabljaj in shranjeval, ali ga prepuščal osebi, ki ni upravičena do posesti orožja. Posameznik v nobenem primeru ni zanesljiv, če: je pravno močno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, zaradi katerega je neprimeren za posedovanje oziroma rokovanje z orožjem ali je od njega mogoče pričakovati, da bo orožje zlorabil; mu je bila odvzeta poslovna sposobnost; je odvisen od alkohola ali mamil; okoliščine, v katerih živi, kažejo, da ni primeren za posedovanje orožja.

V postopku odvzema orožja – ugotavljanja zanesljivosti je organ prve stopnje zbral naslednja dokazila oz. je ugotovil naslednje:

- Dopis Policijske postaje XX št. XX, z dne XX.XX.XXXX, iz katerega med drugim izhaja, da je bilo pri varnostnem pregledu XY ugotovljeno, da je imel v zadnjem žepu hlač pištolo, v kateri je bilo 8 nabojev, en naboj je bil v cevi, pištola pa ni bila zaklenjena.
- Zapisnik št. XX, z dne XX.XX.XXXX, v katerem je XY med drugim povedal, da je imel eno pištolo zavito v nogavico v zadnjem žepu hlač, kar potrjuje nepravilno nošenje orožja.

- Sodbo Okrožnega sodišča v XX, opr. št. XX, ki je postala pravnomočna XX.XX.XXXX, iz katere izhaja, da je bil XY pogojno obsojen na šest mesecev zaporne kazni zaradi kaznivega dejanja nedovoljene proizvodnje in prometa orožja ali eksplozivov po členu 310/I KZ, ki pa se ne bo izrekla, če obtoženi v preizkusni dobi enega leta ne bo storil novega kaznivega dejanja.
- Policijska postaja XX je zoper XX izdala odločbo o prekršku št. XX, z dne XX.XX.XXXX, na podlagi katere ga je oglobila za prekršek po 3. odstavku 6. člena Zakonu o varstvu javnega reda in miru, ki naj bi ga storil dne XX.XX.XXXX na XX cesti v XX, ko naj bi se pretepal s XX. Zoper omenjeno odločbo je XY podal zahtevo za sodno varstvo, zato se zadeva sedaj vodi pred Okrajnim sodiščem v XX. Omenjena odločba še ni pravnomočna in je ni mogoče upoštevati v tem postopku.
- Okrožno sodišče v XX je izdalo sodbo opr. št. XX, z dne XX.XX.XXXX, pravnomočno XX, na podlagi katere je bil XX kriv, da je s silo poskušal izterjati dolg s tem, da je XX zgrabil za ruto, ki jo je imela zavezano okoli vratu in le-to zvijal tako močno, da se je pričela dušiti. XY se je izrekla enotna kazen X mesecev zapora, ki pa se ne bo izrekla, če v preizkusni dobi enega leta, računajoč od pravnomočnosti te sodbe, ne bo storil novega kaznivega dejanja.

Organ prve stopnje je v postopku odvzema orožja in orožnih listin pri XY ugotavljal njegovo zanesljivost 16. člen – ZOro. Če se v postopku odvzema orožja ugotovi, da posameznik ni več zanesljiv oz. so podani zadržki javnega reda, mora orožje in orožne listine posamezniku odvzeti.

Pri določbah, ki pa se nanašajo na ravnanje z orožjem, pa gre pri odločanju za odvzem orožja in orožnih listin za diskrecijsko pravico (2. odstavek 58. člena ZOro), pri kateri se je bilo potrebno odločiti, ali organ prve stopnje, glede na dokazni postopek, še zaupa posamezniku in mu dopusti nadaljnjo pravico do posedovanja orožja, ali pa posamezniku, glede na njegova ravnanja, ne zaupa več in se odloči za odvzem te pravice. Pri odločanju mora organ prve stopnje ves čas paziti na temeljni namen ZOro; na dolžnost varovati življenje, zdravje in varnost ljudi ter javni red. Organ prve stopnje zagovarja stališče, da je potrebno z orožjem ravnati s posebno skrbnostjo; namreč, če se orožje znajde v rokah neupravičenih oz. nezanesljivih oseb, lahko to privede do katastrofalnih, nepopravljivih posledic in prav tu je bistvena naloga organa, da deluje preventivno, da poskuša v skladu z materialno zakonodajo negativne posledice preprečiti in da s svojimi, žal včasih tudi neželenimi ukrepi, poskuša zagotoviti varnost samega uporabnika orožja, kot tudi ostalih oseb v njegovi neposredni bližini, okolici in javni red. Organ prve stopnje izhaja iz stališča, da je posest orožja mogoče dovoliti le osebi, ki je sposobna nadzorovati se in imeti v oblasti svoje ravnanje, oziroma od katere je mogoče pričakovati, da bo ravnala v skladu z veljavnim pravnim redom. Pri presoji ali XY še naprej dopustiti pravico do uporabe orožja ni bilo mogoče spregledati dejstev, da imenovani z orožjem ni ravnal s posebno skrbnostjo, ki se kaže v njegovi pravilni in strokovni uporabi, nošenju, prenašanju in hrambi ter prizadevanju, da je orožje v brezhibnem stanju. V postopku je bilo tako ugotovljeno, da je XY, dne XX.XX.XXXX v zadnjem žepu hlač nosil pištolo, na način, da je bil v pištoli poln nabojnik nabojev, v cevi naboj, pištola pa ni bila zaklenjena. Pištolo je bila zavita v nogavico, vse skupaj pa je potrdila tako Policijska postaja XX, kot tudi XX sam, na zapisnik, dne XX.XX.XXXX. Imenovani za tak način nošenja pištole ni imel ustrezne orožne listine. Nadalje, pri presoji ni bilo mogoče spregledati, da je bil imenovani s pravnomočno sodbo Okrožnega sodišča v xx, opr. št. XX, pogojno obsojen na šest mesecev zaporne kazni zaradi kaznivega dejanja nedovoljene proizvodnje in prometa orožja ali eksplozivov po členu 310/I KZ, ki pa se ne bo izrekla, če obtoženi v preizkusni dobi enega leta ne bo storil novega kaznivega dejanja. Nadalje ni bilo mogoče spregledati, da je bil imenovani s pravnomočno sodbo Okrožnega sodišča v xx opr. št. XX, z dne XX, obsojen, da je s silo poskušal izterjati dolg s tem, da je XX zgrabil za ruto, ki jo je imela zavezano okoli vratu in le-to zvijal tako močno, da se je pričela dušiti. XY se je izrekla enotna kazen X mesecev zapora, ki pa se ne bo izrekla, če v preizkusni dobi enega leta, računajoč od pravnomočnosti te sodbe, ne bo storil novega kaznivega dejanja. Ne samo, da je bil imenovani s pravnomočnima sodbama obsojen za naklepni kaznivi dejanji, zaradi katerih je neprimeren za posedovanje oz. rokovanje z orožjem, iz obrazložitve slednje sodbe je razvidno tudi to, da je bilo kaznivo dejanje storjeno z uporabo sile, torej z elementi nasilja, kar šibi zaupanje organa prve stopnje v XY. Navedeni sodbi mora organ prve stopnje pri odločanju upoštevati kot javni listini, ki se v skladu s 169. členom ZUP štejeta kot dokaz. Listina, ki jo v predpisani obliki izda državni organ, organ samoupravne lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil v mejah svoje pristojnosti, namreč dokazuje tisto, kar se v njej potrjuje ali določa.

Na podlagi zbranih dokazil je organ prve stopnje po temeljiti presoji vsakega dokaza posebej in vseh skupaj zaključil, da XY ne izpolnjuje pogoja 3. točke, drugega odstavka 14. člena ZOro (zanesljivosti), zaradi česar je bilo potrebno odločiti, kot izhaja iz izreka te odločbe.

Organ prve stopnje XY seznanja še s posledicami in s postopkom, ki sledijo po pravnomočnosti te odločbe in sicer 61. člen ZOro določa, da pristojni organ po pravnomočnosti odločbe o odvzemu orožja in orožnih listin pozove lastnika, da v treh mesecih najde kupca za odvzeto orožje in strelivo. Če lastnik v tem roku ne najde kupca, pristojni organ izroči odvzeto orožje in strelivo trgovcu, ki je pooblaščen za promet z orožjem, da ga proda. Za prodano orožje pripada lastniku dosežena cena, zmanjšana za stroške, ki so nastali pri prodaji orožja oziroma streliva. Če trgovec orožja v šestih mesecih ne proda, ga mora v osmih dneh vrniti pristojnemu organu, ki o tem obvesti lastnika. Na lastnikove stroške pristojni organ orožje izroči v onesposobitev oziroma ga izroči ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve. Minister, pristojen za notranje zadeve, imenuje posebno komisijo, ki odloči o nadaljnjem ravnanju s tem orožjem in strelivom. Če orožja iz tega člena ni mogoče prodati, lastniku orožja ne pripada odškodnina.

Druga točka je utemeljena v tretjem odstavku 58. člena ZOro.

ZUP v prvem odstavku 113. člena določa, da stroški, ki nastanejo organu ali stranki med postopkom ali zaradi postopka (potni stroški uradnih oseb, izdatki za priče, izvedence, tolmače, ogled, pravno zastopanje, oglase, prihod, izgubo dohodka, strokovno pomoč, odškodnina za škodo, ki nastane pri ogledu inp.), gredo v breme tistega, na katerega zahtevo se je postopek začel. Postopek odvzema orožja se je začel po uradni dolžnosti, stroški v postopku pa tako za stranke kot za organ niso nastali, zato je glede stroškov potrebno odločiti tako, kot izhaja iz tretje točke izreka te odločbe.

POUK O PRAVNEM SREDSTVU:

Zoper to odločbo je dovoljena pritožba na Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, XX, XX. Pritožba se vloži v roku 15 (petnajst) dni od dneva vročitve dovoljenja in se izroči naravnost ali pa pošlje po pošti na Upravno enoto XX, Oddelek za XX, XX, XX. Na navedenem naslovu se lahko poda pritožba tudi ustno na zapisnik. Taksa po tar. št. 2 Zakona o upravnih taksah in Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 42/2007 – UPB3 in 126/2007) – v nadaljevanju ZUT v znesku 14,18 EUR se plača na podračun enotnega zakladniškega računa Upravne enote XX, št. XX, sklicna številka XX.

Ta odločba je izdana po uradni dolžnosti in je po tarifni št. 22 ZUT upravne takse prosta.

Postopek vodil(a):

VODJA ODDELKA

Vročiti:

- Ime in priimek,
naslov,
kraj - osebno